

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΘΕΜΑ:

**«Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΤΗΣ»**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΑΡΑΜΠΑΤΖΙΔΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΓΓΟΥΣΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	2
2.1 Η πορεία της ανεργίας.....	2
2.2 Η ανεργία στην Ελλάδα.....	5
3. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	26
3.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την αύξηση της ανεργίας...28	
4. ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	29
4.1 Κυκλική ανεργία.....	29
4.2 Ανεργία τριβής.....	30
4.3 Διαρθρωτική ανεργία.....	31
4.4 Χρόνια ανεργία.....	31
4.5 Ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης.....	32
4.6 Εποχιακή ανεργία.....	32
5. Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	33
5.1 Ανεργία των νέων.....	35
5.2 Ανεργία των γυναικών.....	40
6. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ	
7.1 Πτώση του βιοτικού επιπέδου.....	41
7.2 Επαγγελματική υποβάθμιση.....	42
9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	75

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή αναφέρεται σε ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα την ανεργία που τα τελευταία χρόνια έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις στη χώρα μας. Θα προσπαθήσουμε όσο γίνεται καλύτερα να αναφέρουμε ορισμένα συμπεράσματα που συγκεντρώθηκαν από τη μελέτη διαφόρων συγγραμμάτων.

Όπως είναι φυσικό το θέμα μας δεν είναι δυνατόν να εξαντληθεί μέσα στα στενά πλαίσια της εργασίας αυτής.

Η εργασία έχει σαν στόχο περισσότερο την ανάδειξη ορισμένων βασικών πλευρών του θέματος, χωρίς όμως να μπορεί να δώσει απάντηση στο πρόβλημα, αλλά και όσον αφορά τις προτάσεις.

Ωστόσο έγινε μια προσπάθεια, ιδιαίτερα στη συλλογή στοιχείων, να βρεθούν όσο το δυνατόν πιο πρόσφατα. Πρέπει όμως να σημειώσουμε την δυσκολία εξεύρεσης τέτοιων στοιχείων αλλά και της περιορισμένης ακρίβειάς τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κάθε οικονομία έχει ένα ορισμένο μέγεθος πληθυσμού. για λόγους οικονομικής ανάλυσης ο πληθυσμός διακρίνεται σε οικονομικά ενεργό και σε οικονομικά μη ενεργό. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός αποτελεί το εργατικό δυναμικό της οικονομίας και περιλαμβάνει τα άτομα εκείνα τα οποία είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν. Τα άτομα εκείνα τα οποία δεν μπορούν να εργαστούν, για παράδειγμα, μικρά παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς, στρατιώτες κ.α., δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Επίσης τα άτομα μπορούν να εργαστούν, αλλά για διάφορους λόγους δε θέλουν, για παράδειγμα, τεμπέληδες, δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Συνεπώς, τα άτομα τα οποία δεν μπορούν ή δε θέλουν να εργαστούν αποτελούν τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό.

Το εργατικό δυναμικό χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, σε εκείνους οι οποίοι εργάζονται και ονομάζονται απασχολούμενοι και σε εκείνους οι οποίοι δεν εργάζονται και είναι άνεργοι. Με βάση τις παραπάνω διακρίσεις μπορούμε να δώσουμε τους εξής ορισμούς :

Εργατικό δυναμικό είναι το σύνολο των ατόμων τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν.

Απασχολούμενοι είναι τα άτομα τα οποία εργάζονται (φυσικά εξ ορισμού θέλουν και μπορούν να εργαστούν).

Άνεργοι είναι τα άτομα τα οποία μπορούν και θέλουν να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να βρουν απασχόληση.

Είναι φανερό ότι το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων είναι ίσως με το εργατικό δυναμικό.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ανεργία είναι η κατάσταση ενός ατόμου που ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί, δεν δύναται να βρεί εργασία.

Η ανεργία ορίζεται ως το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν. Εκφράζεται ως ποσοστό επί της εκατό του εργατικού δυναμικού της συγκεκριμένης περιοχής.

Όπου εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των ανέργων και των απασχολούμενων στην συγκεκριμένη περιοχή.

2.1 ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η πορεία της ανεργίας στην Ελλάδα είναι παρόμοια με αυτή στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, δηλαδή ενώ μέχρι και την πρώτη πετρελαϊκή κρίση το 1970 δεν αποτελούσε πρόβλημα η άνοδος της ήταν σημαντική από το σημείο εκείνο και έπειτα. Στον παρόν άρθρο μελετάμε τις κυριότερες διαρθρωτικές αιτίες ανεργίας στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα εξετάζουμε το κατά πόσο αίτια όπως η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας, η ελαστικότητα της αγοράς εργασίας και η αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών

απασχόλησης έχουν επίδραση στην ανεργία. Όπως προκύπτει από τη μελέτη των θεσμικών αυτών παραγόντων και την επίδρασή τους στην απασχόληση, η ανεργία στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό φαινόμενο διαρθρωτικό και επομένως η καταπολέμηση της απαιτεί σε μεγάλο βαθμό ενεργοποίηση μικροοικονομικών πολιτικών.

Η ανεργία μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1970 δεν αποτελούσε σημαντικό πρόβλημα για τις περισσότερες οικονομίες του κόσμου. Από το σημείο όμως εκείνο και έπειτα, σε συνδυασμό με τις δύο πετρελαϊκές κρίσεις, η πορεία της ήταν ανοδική και έπληξε τόσο τις χώρες της Ευρώπης όσο και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και την Ιαπωνία. Ωστόσο, υψηλότερη ήταν η άνοδος στην Ευρώπη και μάλιστα τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται γύρω στο 10%. Παρατηρώντας την συμπεριφορά της ανεργίας στις χώρες του ΟΟΣΑ, τα παρακάτω συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν (OECD 1994, Layard et al. 1991):

1. Η ανεργία παρουσιάζει διακυμάνσεις κατά την πορεία ενός οικονομικού κύκλου αλλά και μεταξύ των οικονομικών κύκλων, παρόλα αυτά σε μακροχρόνιο διάστημα παραμένει σταθερή.
2. Οι μεταβολές της ανεργίας είναι μικρές αλλά παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό συσχέτισης μεταξύ των διαδοχικών ετών. Δηλαδή η ανεργία του σήμερα επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το χθες.

3. Τα ποσοστά της ανεργίας διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα.
4. Η διάρκεια της ανεργίας διαφέρει σημαντικά ανάμεσα στις ανεπτυγμένες οικονομίες. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες η διάρκεια της ανεργίας ήταν πολύ μεγαλύτερη στην Ευρώπη από ότι στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.
5. Τα ποσοστά ανεργίας διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων ομάδων ηλικίας, επιπέδων εκπαίδευσης, περιοχών αλλά και φυλών.

Παρότι η πορεία της ανεργίας είναι παρόμοια στις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου (Ευρώπη, ΗΠΑ, Ιαπωνία) τα αίτια που την προκάλεσαν διαφέρουν όχι μόνο ανά οικονομία αλλά και ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης. Οι βασικές θεωρίες που προσπαθούν να εξηγήσουν την ανεργία είναι δύο: η νεοκλασική και η κεϋνσιανή. Σύμφωνα με την πρώτη, η αγορά εργασίας περιορίζεται από θεσμικούς παράγοντες με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργήσει ελεύθερα προκειμένου να έρθει σε ισορροπία. Η δεύτερη, εντοπίζει το πρόβλημα της ανεργίας στην ανεπαρκή ζήτηση. Με άλλα λόγια η νεοκλασική θεωρία υποστηρίζει πως η ανεργία είναι εκούσια (voluntary) και μικροοικονομικό πρόβλημα και καλεί τις κυβερνήσεις να μειώσουν την ελκυστικότητα της ενώ η κευνσιανή θεωρία κατατάσσει την ανεργία ως ακούσια (involuntary) που μπορεί να λυθεί με την εφαρμογή

μακροοικονομικών μέτρων από τις κυβερνήσεις για την αύξηση των θέσεων εργασίας. Όσον αφορά την πορεία της ανεργίας από το 1970 και μετά, πλήθος οικονομολόγων προσπαθούν να ερμηνεύσουν την πορεία της όσο και τα διαφορετικά αίτια που την προκάλεσαν μεταξύ των αναπτυγμένων οικονομιών.

2.2 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πριν από την πρώτη πετρελαϊκή κρίση η Ελληνική οικονομία ήταν μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές οικονομίες ενώ η καταγεγραμμένη ανεργία βρισκόταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Μετά το 1974 ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας έπεσε σε πολύ χαμηλά επίπεδα και η ανεργία αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, το φαινόμενο τόσο της απότομης αύξησης της ανεργίας όσο και του πολύ χαμηλού ποσοστού της πριν το 1980, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με επιφύλαξη εφόσον από το σημείο εκείνο και έπειτα άλλαξε ο τρόπος καταγραφής της με αποτέλεσμα να εμφανιστεί το πραγματικό της επίπεδο (Κατσανέβας 1986). Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η ανεργία αυξήθηκε σημαντικά και ξεπέρασε τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η εικόνα αυτή της ανεργίας παραμένει μέχρι και σήμερα. Συγκεκριμένα, η

ανεργία το 2003 ήταν 9.3% σε σύγκριση με το 8.1% Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Η αναζήτηση των αιτιών ανόδου της ανεργίας έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, αλλά παρόλα αυτά κάποια, κοινά αποδεκτή παραδοχή δεν υπάρχει. Πολλοί υποστηρίζουν πως η άνοδος της οφείλεται στην ανοδική τάση του φυσικού ποσοστού της ανεργίας. Δηλαδή, του ποσοστού εκείνου πέρα από το οποίο κάθε προσπάθεια για μείωση της ανεργίας δύναται να οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού. Ο Paul Krugman (1994) υποστηρίζει πως σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολογία η οποία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες , ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων. Ο αντίκτυπος όμως του φαινομένου αυτού είναι διαφορετικός σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Στης ΗΠΑ όπου η αγορά κινείται ελεύθερα χωρίς περιορισμούς το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε αυξημένη ανισότητα αφού οι εργαζόμενοι των οποίων οι δεξιότητες έχουν απαξιωθεί αναγκάζονται να δεχθούν εργασίες με χαμηλούς μισθούς. Από την άλλη, στην Ευρώπη όπου τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας

είναι περισσότερο γενναιόδωρα, τα ίδια άτομα δεν δέχονται να υποστούν μείωση του μισθού τους και λόγω των προνομίων βλέπουν την ανεργία ελκυστική. Ωστόσο, η άποψη αυτή έχει βρει πολλούς επικριτές (Jackman et al. 1997).

Η αναζήτηση των αιτιών ανόδου της ανεργίας έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, αλλά παρόλα αυτά κάποια, κοινά αποδεκτή παραδοχή δεν υπάρχει. Πολλοί υποστηρίζουν πως η άνοδος της οφείλεται στην ανοδική τάση του φυσικού ποσοστού της ανεργίας. Δηλαδή, του ποσοστού εκείνου πέρα από το οποίο κάθε προσπάθεια για μείωση της ανεργίας δύναται να οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού. Ο Paul Krugman (1994) υποστηρίζει πως σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολογία η οποία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες (skill based technological change), ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων. Ο αντίκτυπος όμως του φαινομένου αυτού είναι διαφορετικός σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Στης ΗΠΑ όπου η αγορά κινείται ελεύθερα χωρίς περιορισμούς το

φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε αυξημένη ανισότητα αφού οι εργαζόμενοι των οποίων οι δεξιότητες έχουν απαξιωθεί αναγκάζονται να δεχθούν εργασίες με χαμηλούς μισθούς. Από την άλλη, στην Ευρώπη όπου τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας είναι περισσότερο γενναιοδώρα, τα ίδια άτομα δεν δέχονται να υποστούν μείωση του μισθού τους και λόγω των προνομίων (welfare benefits) βλέπουν την ανεργία ελκυστική. Ωστόσο, η άποψη αυτή έχει βρει πολλούς επικριτές (Jackman et al. 1997).

Μελετώντας την ελληνική αγορά εργασίας, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας μπορούν να εντοπισθούν στα εξής:

Η αδυναμία της ζήτησης για άτομα με υψηλές δεξιότητες να συμπορευτεί με την προσφορά. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να γίνει ιδιαίτερα αντιληπτό από το γεγονός ότι η ανεργία ατόμων με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό είναι μεγαλύτερη από αυτή των ατόμων με τη βασική μόνο εκπαίδευση. Αυτό το υψηλό ποσοστό ανεργίας μεταξύ των «λευκών κολάρων» έχει χαρακτηριστεί ως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της

ελληνικής αγοράς εργασίας από πολλά ερευνητικά κέντρα και οργανισμούς όπως το Παρατηρητήριο Απασχόλησης της Ελλάδος (2003), την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥ) (2003), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003) και το Cedefop (2003) Ωστόσο, το φαινόμενο αυτό όχι μόνο υφίσταται αλλά φαίνεται να έχει και ανοδική τάση. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην μελέτη «European education production functions» τονίζει ότι η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα (μεταξύ των 18 αναπτυγμένων χωρών που εξέτασε η μελέτη) στην οποία η ανεργία των πτυχιούχων αυξάνεται σε ετήσια βάση (σε ποσοστό 2%). Σε παρόμοια μελέτη, το CEDEFOP υποστηρίζει ότι μέχρι το 2010 η ζήτηση για πτυχιούχους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο από ότι για απόφοιτους πανεπιστημίων ¹. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και σχετική έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (2003). Ειδικότερα, τονίζει το γεγονός ότι οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο ανεργίας από ότι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ταυτόχρονα

αναμένεται να μείνουν για μεγαλύτερο διάστημα άνεργοι προτού βρουν εργασία. Αναφέρει, επίσης, ότι ο μέσος χρόνος εύρεσης εργασίας αναμένεται να είναι τρεισήμισι χρόνια.

Το φαινόμενο αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους. Ο πρώτος είναι η αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας . Με άλλα λόγια, η προσφορά πτυχιούχων δεν ανταποκρίνεται στη ζήτηση της αγοράς και ως αποτέλεσμα η ανεργία διαρθρωτικού τύπου αυξάνεται. Συγκεκριμένα, όπως αξιολογεί το ΚΕΠΕ, την ευθύνη για την αυξημένη ανεργία των νέων έχει ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προς το δημόσιο τομέα (2003). Με άλλα λόγια, η βασική λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος είναι το να προετοιμάζει υπαλλήλους για τον δημόσιο τομέα όπως δασκάλους, υπάλληλους τραπεζών, δημόσιας διοίκησης κτλ. ενώ την ίδια στιγμή ο δημόσιος τομέας συρρικνώνεται (Καραντινός 2000). Πιο συγκεκριμένα, όπως σημειώνει το ΚΕΠΕ (2003), ο δημόσιος τομέας προσπαθώντας να μειώσει τους υπαλλήλους του και

ειδικότερα αυτούς της δημόσιας διοίκησης, προσλαμβάνει λιγότερους από αυτούς που συνταξιοδοτούνται. Επομένως, ο δημόσιος τομέας έχει σταματήσει να αποτελεί δίκτυ ασφαλείας κατά της ανεργίας των πτυχιούχων και όπως ισχυρίζεται και το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας «ο δημόσιος τομέας έχει εγκαταλείψει τον ρόλο του μεγάλου εργοδότη πτυχιούχων ΑΕΙ». Η μεγάλη αυτή διαφορά προσφοράς και ζήτησης εργαζομένων για το δημόσιο τομέα μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι τα άτομα προτιμούν το δημόσιο για ποικίλους λόγους (Παπαπέτρου 2003). Συγκεκριμένα, όπως οι Demekas και Kontolemis (1996) έχουν δείξει, η διόγκωση του δημόσιου τομέα κατά τη δεκαετία του '80 αύξησε τις προσδοκίες των ατόμων όσον αφορά τους μισθούς (αφού οι μισθοί ήταν υψηλότεροι στο δημόσιο τομέα από ότι στον ιδιωτικό) το οποίο οδήγησε στην αύξηση της ανεργίας. Το αποτέλεσμα των προαναφερθέντων είναι ότι κάθε έτος οι αιτήσεις για τον δημόσιο τομέα υπερτερούν αριθμητικώς τις διαθέσιμες θέσεις. Η ακαμψία του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας αποτελεί ένα από τα βασικότερα σημεία που τονίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

σχεδόν κάθε φορά που εξετάζει την Ελληνική αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, σε μια από τις τελευταίες αναφορές που έγιναν για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τον πρώην πρωθυπουργό της Ολλανδίας, Wim Kok, και τους συναδέλφους του, αναφέρεται ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα επιμένει συστηματικά στο να μην λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και συνεχίζει να παράγει άνεργους πτυχιούχους και όχι ανθρώπους με πτυχία σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003, βλ. επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1996, ΟΟΣΑ 1997).

Ο δεύτερος λόγος είναι η επίμονη τάση των Ελλήνων για την απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης. Ο Γιώργος Ψαχαρόπουλος (2003), στο βιβλίο του «Ελληνική παιδεία: Μια σύγχρονη τραγωδία» σημειώνει ότι η Ελλάδα έχει ίσως το υψηλότερο ποσοστό ανά πληθυσμό στο κόσμο μαθητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό (επίσης Ψαχαρόπουλος 1990). Το φαινόμενο αυτό έχει επισημανθεί από πολλούς ερευνητές διαφόρων επιστημών (Νασιάκου 1981, Τσουκαλάς 1981, Ψαχαρόπουλος και Σουμελής 1979,

Ψαχαρόπουλος 1991) ενώ υποστηρίζεται πως προέρχεται από μια μη ρεαλιστική προσδοκία για πολύ υψηλές αποδόσεις της εκπαίδευσης (returns to education) (Λαμπρόπουλος 1992) οι οποίες λόγω της αυξανόμενης προσφοράς των πτυχιούχων τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν μειωθεί (Μαγουλά και Ψαχαρόπουλος 1999, Κανελλόπουλος 1997, Γλυτσός 1990). Ο Ψαχαρόπουλος σε ένα άρθρο του στον Οικονομικό Ταχυδρόμο (23/11/2003), υποστηρίζει ότι το πρόβλημα δεν είναι μόνο η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος αλλά το γεγονός ότι η εκπαίδευση είναι δωρεάν και επομένως οι νέοι άνθρωποι έχοντας ως δεδομένο το χαμηλό κόστος, επιλέγουν τις σπουδές τους σύμφωνα με την κοινωνική θέση που θα αποκτήσουν μετέπειτα και όχι σύμφωνα με τις προοπτικές απασχόλησης. Έτσι, τα άτομα θα αποφασίσουν να σπουδάσουν νομική ή ιατρική καθώς τέτοιου είδους σπουδές εκτός του ότι είναι δωρεάν θεωρούνται ότι έχουν κύρος. Στο φαινόμενο αυτό συνεισφέρει και το γεγονός ότι οι προσδοκίες για το μελλοντικό εισόδημα είναι υψηλές. Όπως συνεχίζει, αυτό θα συμβεί ακόμα και αν αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο να μείνουν άνεργοι μετά

την αποφοίτησή τους ή αν πρέπει να πάνε στο εξωτερικό προκειμένου να σπουδάσουν ακόμα και αν το κόστος σπουδών θα είναι μεγάλο. Η κατάσταση που περιγράφηκε αποτελεί επίσης χαρακτηριστικό της επίμονης τάσης των φοιτητών και των οικογενειών τους για περαιτέρω εκπαίδευση (Ψαχαρόπουλος και Λαμπρόπουλος 1997, Κανελλόπουλος και Ψαχαρόπουλος 1997).

Η ανεπάρκεια των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Ο ρόλος των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στη διατήρηση των υψηλών ποσοστών ανεργίας είναι κρίσιμος καθώς δεν φαίνεται να παρέχει ούτε επαρκή ταίριασμα (matching process) μεταξύ των διαθέσιμων ελεύθερων θέσεων και αυτών που αναζητούν εργασία, αλλά ούτε και καλοσχεδιασμένα προγράμματα εκπαίδευσης για τους άνεργους. Επιπρόσθετα, οι δαπάνες της κυβέρνησης για τις συγκεκριμένες πολιτικές είναι σχετικά χαμηλές σε σύγκριση με άλλες χώρες. Ο οργανισμός που ευθύνεται για το συνταίριασμα των ελεύθερων θέσεων και αυτών που αναζητούν εργασία είναι ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).

Παρόλα αυτά, η αποδοτικότητα του είναι σχετικά περιορισμένη και συνεπώς ένα επαρκές συνταίριασμα δεν μπορεί να γίνει ενώ αύξηση σημειώνεται στην «ανεργία τριβής». Μια παλαιότερη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1996) υποστηρίζει ότι ο ρόλος των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης στην Ελλάδα είναι πολύ περιορισμένος και στην πραγματικότητα έχει μειωθεί σημαντικά σχετικά με την δεκαετία του 1980. Μια πιο πρόσφατη μελέτη που διεξήχθη κατά την περίοδο 1999-2001 από το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ για το Ευρωπαϊκό διεθνές πρόγραμμα ΤΣΕΡ αποκαλύπτει ότι μόνο ένα 6% από τους νέους ανέργους και ένα 14.4% από το συνολικό αριθμό ανέργων βρίσκει εργασία χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ². Ο λόγος για αυτό είναι διπτός: από τη μια πλευρά τα άτομα σπανίως αναζητούν εργασία μέσω των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ (Σαμπεθαϊ, 2000) καθώς στηρίζονται κυρίως σε ανεπίσημα κανάλια πληροφόρησης ενώ ψάχνουν για εργασία, μέσω προσωπικών γνωριμιών (στην ίδια μελέτη 49,3% βρήκε εργασία μέσω από προσωπικές γνωριμίες όπως οικογένεια και φίλοι ενώ το 73% των νέων

ανέργων αναφέρουν ότι απευθύνονται στις γνωριμίες τους ως τρόπο αναζήτησης εργασίας) ενώ από την άλλη πλευρά οι υπηρεσίες του ΟΑΕΔ φαίνονται να μην είναι αξιόπιστες. Όσον αφορά στο τελευταίο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003) υποστηρίζει ότι αυτό οφείλεται στην έλλειψη επαρκούς προσωπικού προκειμένου να παρέχονται ποιοτικές υπηρεσίες σε αυτούς που αναζητούν εργασία. Παρόλα αυτά, το γεγονός ότι οι υπηρεσίες απασχόλησης δεν είναι πλέον μονοπώλιο για το δημόσιο τομέα μπορεί να έχει έναν θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν, κάτι που σύμφωνα με μια μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει συμβεί σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Πέρα από αυτά, οι δαπάνες της Ελλάδας σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης είναι αρκετά χαμηλότερες συγκριτικά με άλλες χώρες. Ειδικότερα, ο ΟΟΣΑ στο τελευταίο Employment Outlook 2003 κατατάσσει την Ελλάδα στην τελευταία θέση όσον αφορά στις δαπάνες με το ποσοστό δαπάνης των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Παρόλα αυτά, τα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους ανέργους δεν καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, η

αποτελεσματικότητά τους δεν καταγράφεται ενώ ο σχεδιασμός τους ακολουθεί προσεγγίσεις από την πλευρά της προσφοράς (supply side) και όχι στην ζήτηση (demand side) (INE ΓΣΕΕ 2001). Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η προαναφερθείσα έρευνα του INE ΓΣΕΕ, μόνο το 9,2% των ανέργων που απευθύνονται σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΟΑΕΔ βρήκαν εργασία.

Η υψηλή προστασία και το αφανές κόστος των εργαζομένων. Το φαινόμενο αυτό δυσκολεύει κυρίως τους νέους να βρουν εργασία (Layard, Nickell and Jackman 1991). Με άλλα λόγια, οι εργαζόμενοι έχουν υψηλότερη νομική προστασία και έτσι οι νεοεισερχόμενοι αναγκάζονται να μείνουν περισσότερο χρόνο άνεργοι προτού βρουν εργασία (ibid). Αυτό φαίνεται να συμβαίνει έντονα στην Ελλάδα καθώς η νομική προστασία των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα υψηλή. Συγκεκριμένα, η απόλυση προσωπικού είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη ενώ οι νέες προσλήψεις έχουν σχετικά μεγάλο κόστος (ΚΕΠΕ 2003). Πράγματι, ο Van de Velden and Wolbers (2001), συγκρίνοντας τον βαθμό προστασίας των εργαζομένων

μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών κατατάσσουν την Ελλάδα στην δεύτερη θέση μετά την Πορτογαλία. Επίσης, οι προοπτικές απασχόλησης των νέων, επηρεάζονται από το συνδυασμό του υψηλού μη μισθολογικού κόστους και το χαμηλό επίπεδο του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα με αποτέλεσμα να παρατηρείται ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό ανεργίας στις νεαρές ηλικίες (Σαμπεθαϊ, 2000). Παρόλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EU ad hoc Labor Market Survey 2000) υποστηρίζει πως το επίπεδο του υψηλού μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους δεν φαίνεται να έχει ένα αρνητικό αντίκτυπο στην απασχόληση.

Η ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας. Η Ελληνική αγορά εργασίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ανελαστική, αν και κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών υπάρχουν ισχυρές πιέσεις για πιο ελαστικές πρακτικές. Παρόλα' αυτά, η αυστηρή ρύθμιση των πλαισίων της αγοράς εργασίας έχει εμποδίσει την γρήγορη αύξηση της απασχόλησης σε σύγκριση με λιγότερο ρυθμισμένες χώρες. (Crouch et al. 1999). Το Παρατηρητήριο Απασχόλησης (2003), κατόπιν ανάλυσης των δεδομένων που δόθηκαν

από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον ΟΟΣΑ, τονίζει ότι η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό μερικής απασχόλησης (4% το 2001) στην Ευρώπη. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι σε οργανισμούς θεωρούν την μερική απασχόληση ως κατώτερη μορφή απασχόλησης και πιστεύουν ότι η διάδοση της στην Ελλάδα είναι αβέβαιη εξαιτίας του χαμηλού εισοδήματος που αποφέρει. Πέρα από αυτά, η ίδια μελέτη υποστηρίζει ότι το ποσοστό των Ελλήνων υπαλλήλων που παραμένει στην ίδια επιχείρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη. Ωστόσο, στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μια στροφή των επιχειρήσεων προς πιο ελαστικές εργασιακές μεθόδους (Koufidou and Michal, 1999). Μια έρευνα που διεξήχθη από το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ υποστηρίζει ότι κατά την διάρκεια του 2003, το 55% όλων εκείνων των προσλήψεων που έγιναν από επιχειρήσεις αφορούσαν ελαστικές μορφές απασχόλησης. Η ίδια έρευνα συμπεραίνει τα παρακάτω: 86% του συνόλου των υπαλλήλων έχουν μόνιμη απασχόληση ενώ το 15,5 % δουλεύουν σε προσωρινή εργασία, το ποσοστό μερικής απασχόλησης είναι 4,7%, το οποίο αποτελεί το 2,9% σε μόνιμη και 1,8%

σε προσωρινή απασχόληση ενώ μέθοδοι όπως η τηλεργασία ή ο δανεισμός εργαζομένων δεν είναι ακόμα δημοφιλή (1,1% and 0,3% αντίστοιχα). Όσον αφορά στον δημόσιο τομέα, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η πρώτη πρόσληψη υπαλλήλων μερικής απασχόλησης έγινε στις αρχές του 2004³. Παρόμοια αποτελέσματα για τα προαναφερθέντα έχουν επίσης επιβεβαιωθεί από έρευνα που έκανε η ΕΣΥΕ (2003), η ΑΣΟΟΕ (Παπαλεξανδρή 2000) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2000). Το αποτέλεσμα που μπορεί να εξαχθεί από τα παραπάνω είναι ότι παρατηρείται μια σαφής τάση για πιο ελαστικές πρακτικές ενώ ο βαθμός της ανελαστικότητας της ελληνικής αγοράς εργασίας όπως υποστηρίζει ο Σαμπεθαί συνήθως υπερεκτιμείται (2000).

Ο ρόλος των μεταναστών. Αν και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βλέπει την συμμετοχή των μεταναστών στο εργατικό δυναμικό και ειδικά στον πρωτογενή τομέα ως ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ελληνική αγορά εργασίας⁴, εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν ότι ο αντίκτυπός τους

στην αγορά εργασία είναι μάλλον θετικός. Ο Κασσίμης και οι συνεργάτες του (2002) υποστηρίζουν ότι στις αγροτικές περιοχές, οι μετανάστες όχι μόνο δεν προκαλούν προβλήματα αλλά αντιθέτως παρέχουν σημαντικές λύσεις στις τοπικές οικονομίες. Ειδικότερα, οι μετανάστες προσέφεραν μια ανέλπιστη λύση στη χρόνια έλλειψη εργατικού δυναμικού που αποτελούσε μια πιεστική, διαρθρωτική κυρίως ανάγκη πρωτίστως στις περιοχές με αναπτυγμένη τη γεωργία. Η άφθονη προσφορά εργασίας κάλυψε ένα μεγάλο κενό σε εργατικό δυναμικό αφού οι ντόπιοι δεν επιθυμούν να εργάζονται στα χωράφια. Επομένως, οι Έλληνες ασχολούνται λιγότερο με χειρωνακτικές εργασίες και εξασφαλίζουν περισσότερο χρόνο για την επίβλεψη και την εμπορία των προϊόντων τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλοί αγρότες και ζωοτρόφοι να υποστηρίζουν ότι αν δεν ήταν οι μετανάστες δεν θα μπορούσαν να διατηρήσουν τις επιχειρήσεις τους, κάτι το οποίο τονίζει τη θετική συνεισφορά του ξένου εργατικού δυναμικού στην τοπική οικονομία συνολικά. Παρομοίως, το Ινστιτούτο Εργασίας στην τελευταία έκθεση για την ελληνική οικονομία και απασχόληση (2003) τονίζει

το γεγονός ότι η μετανάστευση καλύπτει τις ανάγκες της αγοράς εργασίας για φτηνά εργατικά χέρια ενώ η ζήτηση της θεωρείται συνεχής. Επίσης μελέτες (Lianos et al. 1996) έχουν δείξει πως οι μετανάστες λαμβάνουν κατά κανόνα χαμηλότερους μισθούς από τους Έλληνες εργαζομένους και επομένως το κατά πόσο οι μετανάστες έχουν πάρει τις θέσεις των Ελλήνων εργαζομένων είναι αμφισβητήσιμο.

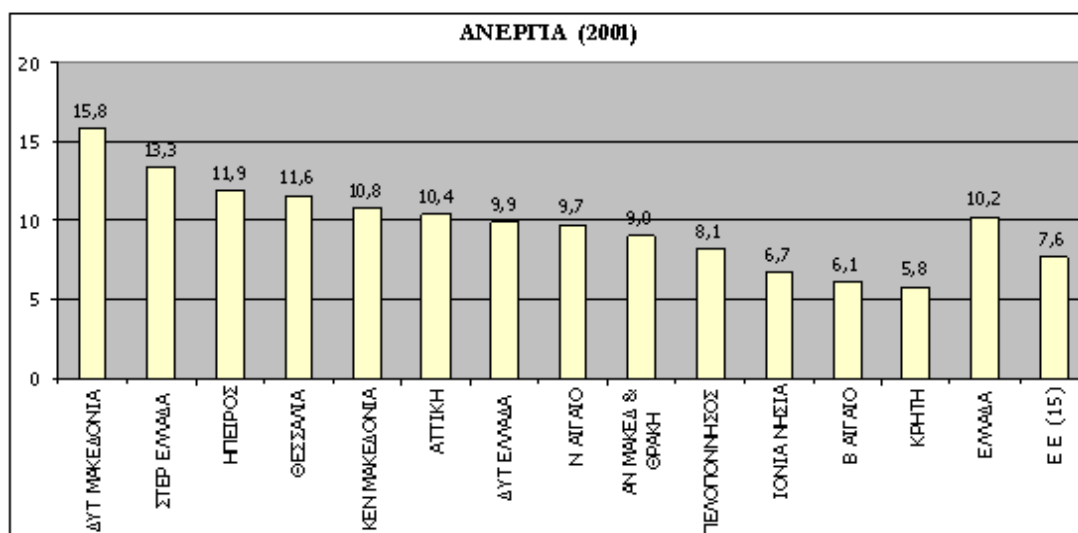
Θέση της Περιφέρειας

Ο Πίνακας 1.9 και το Διάγραμμα 1.9 παρουσιάζουν την Ανεργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), στην Ελλάδα αλλά και σε κάθε ελληνική περιφέρεια. Όσον αναφορά την ελληνική επικράτεια, η περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας για το 2001 ενώ η Πελοπόννησος βρίσκεται στη δέκατη θέση με διαφορά από την πρωτοπόρο περιοχή της Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης και με πολύ μεγαλύτερη από την περιοχή των Ιονίων Νησιών που ακολουθεί.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟ (%)
	2001
ΔΥΤ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	15,8
ΣΤΕΡ ΕΛΛΑΔΑ	13,3
ΗΠΕΙΡΟΣ	11,9
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	11,6
ΚΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	10,8
ΑΤΤΙΚΗ	10,4
ΔΥΤ ΕΛΛΑΔΑ	9,9
Ν ΑΙΓΑΙΟ	9,7
ΑΝ ΜΑΚΕΔ & ΘΡΑΚΗ	9,0
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8,1
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	6,7
Β ΑΙΓΑΙΟ	6,1
ΚΡΗΤΗ	5,8
ΕΛΛΑΔΑ	10,2
Ε Ε (15)	7,6

EUROSTAT (NEW CRONOS 2002)

Πίνακας 1.9 Ανεργία ως ποσοστό του συνολικού εργατικού δυναμικού (2001)

Διάγραμμα 1.9 Ανεργία ως ποσοστό του συνολικού εργατικού δυναμικού (2001)

Διαχρονική Εξέλιξη

Μελετώντας τον Πίνακα 1.10 και το Διάγραμμα 1.10, όπου παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη της Ανεργίας,

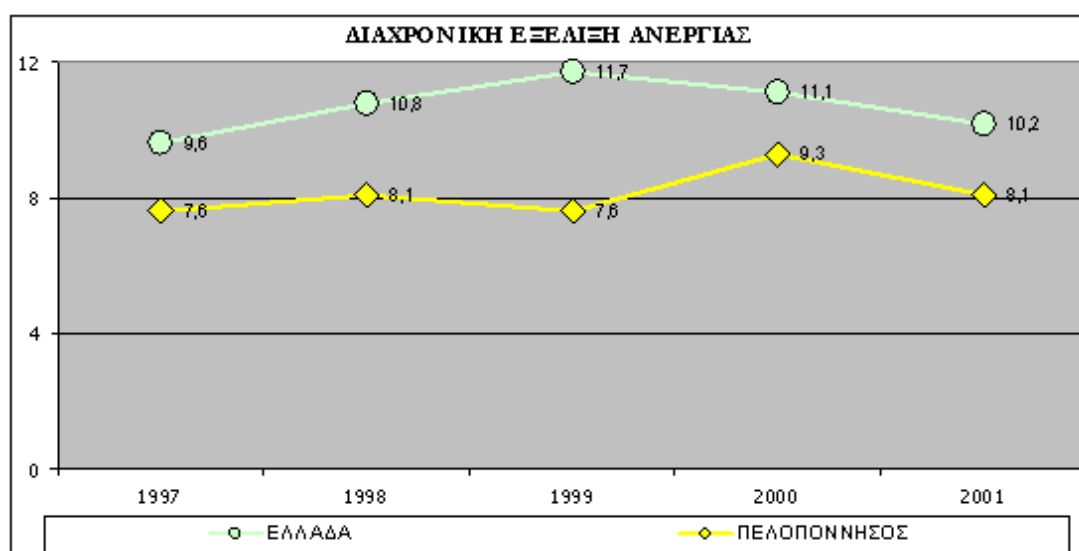
παρατηρούμε ότι το 2000 για την Πελοπόννησο ήταν το χειρότερο έτος.

Η συνολική αύξηση που παρατηρείται στον δείκτη της Πελοποννήσου, την περίοδο 1997-2001, είναι 7% ενώ η αύξηση του δείκτη της Ελλάδας είναι 6%.

ΑΝΕΡΓΙΑ					
ΕΛΛΑΔΑ	1997	1998	1999	2000	2001
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟ (%)	9,6	10,8	11,7	11,1	10,2
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ (Χ1000)	408,1	478,4	523,4	491,1	444,7
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1997	1998	1999	2000	2001
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΑΤΟ (%)	7,6	8,1	7,6	9,3	8,1
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ (Χ1000)	16,9	18,3	17,0	20,8	16,9

EUROSTAT (NEW CRONOS 2002)

Πίνακας 1.10 Ανεργία (1997-2001)

Δεύτερη στην ευρωζώνη στην ανεργία των νέων ηλικίας κάτω των 25 ετών αλλά και στη συνολική ανεργία έρχεται η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε χθες στη δημοσιότητα η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat).

Το ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας κάτω 25 ετών στην Ελλάδα κατά το πρώτο τρίμηνο του 2008 ήταν 22,7%. Πρόκειται για το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό όχι μόνο στην ευρωζώνη αλλά και την Ευρώπη των «27», με την Ισπανία να βρίσκεται στην πρώτη θέση (24,1 % τον Ιούνιο 2008). Στην ευρωζώνη το ποσοστό της ανεργίας των νέων ήταν 14,9% και 14,7% στην Ευρώπη των «27».

Η συνολική ανεργία στην Ελλάδα βρίσκεται στο επίπεδο του 7,8% το πρώτο τρίμηνο του 2008. Με το ποσοστό αυτό η Ελλάδα καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση στην ευρωζώνη, μετά την Ισπανία που έφτασε στο επίπεδο του 10,7% τον Ιούνιο 2008.

Τα χαμηλότερα ποσοστά στην ευρωζώνη με στοιχεία Ιουνίου 2008 έχουν η Αυστρία με το Λουξεμβούργο (4,1%), η Κύπρος (3,6%) και η Ολλανδία (2,8%). Στην Ευρώπη των «27» η χώρα μας έχει το τρίτο υψηλότερο ποσοστό μετά τη Σλοβακία (10,5%) και την Ισπανία.

Το ποσοστό συνολικής ανεργίας παρέμεινε σταθερό τόσο

στην ευρωζώνη (7,3% τον Ιούνιο σε σχέση με το Μάιο) όσο και στην Ευρώπη των 27 (6,8%).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat, 11,352 εκατ. πολίτες της Ε.Ε., άντρες και γυναίκες, ήταν άνεργοι τον περασμένο Ιούνιο στην ευρωζώνη

Παρατηρήσεις - Συμπεράσματα

Από όσα προαναφέρθηκαν παρατηρούμε ότι, η Πελοπόννησος καταλαμβάνει την δέκατη θέση όσον αναφορά την Ανεργία (2001), σε σύνολο 13 ελληνικών περιφερειών.

Το 2001, η τιμή του δείκτη της Πελοποννήσου (8,1) εμφανίζεται μικρότερη κατά 21% από την αντίστοιχη της Ελλάδας και μεγαλύτερη κατά 7% από την τιμή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Στη σύγχρονη εποχή αίτια της ανεργίας θεωρούνται:

- Η τεχνολογική ανάπτυξη και επέκταση της μηχανής σε πολλούς τομείς της οικονομίας, που στερεί την εργασία από πολλά άτομα ενώ συγχρόνως δημιουργεί νέες και καλύτερες προϋποθέσεις για την εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών.
- Η συσσώρευση του κεφαλαίου σε ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις και η κατάργηση των μικρότερων, φέρνει την ανεργία στους εργαζόμενους σ' αυτές.
- Η μη κατάλληλη αξιοποίηση παραγωγικά των κερδών των επιχειρήσεων στην περίπτωση που ο επιχειρηματίας αποθησαυρίζει τα κέρδη και δεν τα διαθέτει στην παραγωγική διαδικασία.
- Η μη ύπαρξη σωστού προγραμματισμού για τη λειτουργία επαγγελμάτων δημιουργεί το φαινόμενο του κορεσμού σε ορισμένα επαγγέλματα, ενώ σε άλλα υπάρχει περιορισμένος αριθμός λειτουργίας, γι' αυτό και δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τις απαιτήσεις του κοινωνικού συνόλου.
- Το κοινωνικό φαινόμενο της πολυθεσίας. Είναι ένα σοβαρό και πολύπλευρο πρόβλημα γιατί οι επιπτώσεις του είναι οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές.

- Η άνοδος των μισθών. Συντελεί στην μείωση της ζήτησης για τα εργατικά χέρια, δηλαδή ευνοεί την ανεργία.
- Η πτώση των τιμών. Αυτή οδηγεί στην χαλάρωση της παραγωγής η οποία συνεπάγεται αύξηση της ανεργίας.
- Η έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Η ανυπαρξία σύνθεσης της εκπαίδευσης με την παραγωγική διαδικασία, τους μακροπρόθεσμους στόχους και τις κατευθύνσεις της. Το παραπάνω εξηγεί γιατί στην Ελλάδα εμφανίζεται με ιδιαίτερη οξύτητα το φαινόμενο της ανεργίας των νέων συνολικά αλλά και των νέων επιστημόνων ειδικότερα.
- Κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα (πολιτική αβεβαιότητα, πόλεμοι, κινήματα, επαναστάσεις, απεργίες).

3.1 Παράγοντες που επηρεάζουν την αύξηση της ανεργίας

- Η αυτοματοποίηση της παραγωγής.
- Η καταστροφή των μικροπαραγωγών.

- Η επιστημονικοτεχνική επανάσταση και η ανάγκη για παραπέρα ειδίκευση.
- Αδυναμία δημιουργίας θέσεων εργασίας και απορρόφησης του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού. Αυτό σε συνδυασμό με τις απολύσεις δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερο πρόβλημα.

5.ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ανάλογα με τα αίτια που προκαλούν την αδράνεια του τμήματος του εργατικού δυναμικού και για λόγους μεθοδικής έρευνας έχουν υιοθετηθεί ειδικοί όροι ονομασίας για κάθε μορφή ανεργίας.

Οι βασικές μορφές είναι:

- 1. Κυκλική ανεργία:** Οφείλεται στην μειωμένη ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτή η μορφή ανεργίας είναι αποτέλεσμα της επιβράδυνσης της ανάπτυξης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, η οποία έχει ως επακόλουθο την αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού.

Τρόποι καταπολέμησης της κυκλικής ανεργίας είναι:

- 1.1.** Η παροχή κινήτρων για την αύξηση των επενδυτικών δραστηριοτήτων από τον ιδιωτικό τομέα.

- 1.2. Οι δημόσιες επενδύσεις
- 1.3. Αυστηρά εισοδηματική πολιτική για τον περιορισμό του κόστους εργασίας.
- 1.4. Επιδοτήσεις στους επιχειρηματίες για την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.(ΟΑΕΔ)
- 1.5. Επιχορηγήσεις Δήμων και Κοινοτήτων για την ανάληψη έργων κοινής ωφέλειας στα οποία θα απασχολούνται άνεργοι, τεχνίτες, οικοδόμοι.
- 1.6. Προώθηση εξαγωγών και υποκατάσταση εισαγόμενων προϊόντων από ομοειδή Ελληνικά.

2. Ανεργία τριβής: Προκύπτει λόγω της ακατάπαυστης κίνησης των ανθρώπων μεταξύ περιοχών και θέσεων εργασίας ή διαφόρων σταδίων του κύκλου ζωής. Επίσης, περιλαμβάνονται τα άτομα που, λόγω φυσικών αιτιών, καθίστανται ανίκανα προς εργασία. Ουσιαστικά, αποτελεί το ελάχιστο επίπεδο ανεργίας που δεν μπορεί να μειωθεί σε μια δυναμική κοινωνία(εφόσον και αν η οικονομία είναι σε πλήρη απασχόληση, κάποιοι θα αποχωρούν από τις θέσεις τους, κάποιοι φοιτητές θα ψάχνουν για εργασία μετά την αποφοίτηση τους, κάποιοι γονείς θα επανεκτιμούνται στο εργατικό δυναμικό, και κάποιοι θα θέλουν μια καλύτερη ή μια διαφορετική εργασία.)

Διακρίνουμε 3 τύπους ανεργίας τριβής

- Κερδοσκοπική ανεργία: Αποτέλεσμα στην περίπτωση που ένας εργαζόμενος απέχει από ενεργό απασχόληση, επωδή πιστεύει ότι οι

ονομαστικοί μισθοί έχουν μειωθεί σε σχέση με την προβλεπόμενη μελλοντική τους αγοραστική δύναμη.

- Ανεργία αναμονής: Όταν ευρίσκεται κανείς στο ενδιάμεσο 2 εργασιών περιμένοντας την καλύτερη προσφορά απασχολήσεως ή όταν περιμένει να κενωθεί μία θέση που νομίζει ότι θα του προσφερθεί και την οποία δεν μπορεί να εξασφαλίσει δεχόμενος μείωση της αμοιβής του.
- Ανεργία αναζήτησεως: Όταν κάποιος προτιμά να ανεργοί απορρίπτοντας μια προσφορά για να αφιερώσει χρόνο σε αναζήτηση μιας καλύτερης. Μπορούμε την ανεργία αυτή να την χαρακτηρίσουμε «ηθελημένη» μια και είναι αποτέλεσμα υπολογισμού των εργαζομένων και όχι εξαναγκασμού τους.

3. Διαρθρωτική ανεργία: Οφείλεται στις αναντιστοιχίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης , καθώς κάποιοι κλάδοι έχουν αυξανόμενη ζήτηση και κάποιοι άλλοι πτωτική ζήτηση.

4. Χρόνια ανεργία: Έχει μόνιμο χαρακτήρα και εμφανίζεται στις μη αναπτυγμένες χώρες κυρίως. Αίτια της ανεργίας αυτής είναι η ανεπαρκής εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πόρων ή η έλλειψη τεχνοοικονομικής οργάνωσης. Στις χώρες αυτές, η

ανεργία εμφανίζεται συνήθως με τη μορφή της υποαπασχόλησης.

5. Ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης: Όταν η συνολική ζήτηση δεν είναι επαρκής για να απορροφήσει το προϊόν που παράγει μια οικονομία τότε μειώνεται ο όγκος της παραγωγής με αποτέλεσμα να μειωθεί η απασχόληση των παραγωγικών συντελεστών στους οποίους περιλαμβάνεται και ο συντελεστής εργασία. Τότε η οικονομία ισορροπεί σε επίπεδο «εισοδήματος» χαμηλότερο από εκείνο που εξασφαλίζει πλήρη απασχόληση των παραγωγικών συντελεστών και με συνέπεια ορισμένοι να μένουν άνεργοι.

6. Εποχιακή ανεργία: Πολλές επιχειρήσεις, π.χ οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής συνοδεύονται από αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και συνεπώς από μεταβολές της ανεργίας. Αυτή η ανεργία ονομάζεται εποχιακή. Χαρακτηριστικά της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας.

Επίσης, η ανεργία μπορεί να κατηγοριοποιηθεί, ως προς την χρονική διάρκεια που το άτομο παραμένει εκτός απασχόλησης, σε μακροχρόνια ανεργία, σε βραχυχρόνια ανεργία και σε εποχιακή ανεργία.

Περαιτέρω κατηγοριοποιήσεις της ανεργίας γίνονται ανάλογα με τα κοινωνικά, δημογραφικά, εκπαιδευτικά, ηλικιακά ή άλλα χαρακτηριστικά (π.χ., γυναικεία ανεργία, ανεργία αποφοίτων Α.Ε.Ι., νεανική ανεργία, κ.ο.κ.).

Τα στοιχεία για την ανεργία στηρίζονται συνήθως στις ίδιες τις δηλώσεις των ανέργων στα ταμεία ανεργίας. Έτσι μια χώρα με πολύ υψηλότερα επιδόματα ανεργίας από μια άλλη, είναι δυνατόν να παρουσιάζει περισσότερη ανεργία επειδή περισσότεροι άνεργοι δηλώνουν επίσημα την κατάσταση τους για να λάβουν το επίδομα.

Σύμφωνα με το νεοκλασικό μοντέλο, σε μια πλήρως ελεύθερη αγορά δεν θα πρέπει να υπάρχει καθόλου μη-εθελοντική ανεργία, εκτός από την λεγόμενη ανεργία τριβής.

5.Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η καθημερινότητα του Έλληνα είναι γεμάτη με ανασφάλεια για τη δουλειά, με ότι αυτό μπορεί να συνεπάγεται στις κοινωνικές του σχέσεις και στην θέση του απέναντι σε αγαπημένα πρόσωπα και σε δύσκολες καταστάσεις.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τα νοικοκυριά στην έρευνα συγκυρίας του Ιδρύματος Οικονομικών και

βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) που πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο, είναι πραγματικά αποκαρδιωτικές.

Το 84% των πολιτών αναμένει ελαφρά ή αισθητή ενίσχυση της ανεργίας το επόμενο 12μηνο! Στην ίδια έρευνα, περίπου οι μισές από τις επιχειρήσεις της βιομηχανίας, των κατασκευών και του κλάδου του αυτοκινήτου εκτιμούν ότι θα προχωρήσουν σε απολύσεις το επόμενο διάστημα, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με το 1 στα 3 τουριστικά γραφεία.

Επιπλέον, οι αρνητικές προβλέψεις των ελληνικών νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο ενισχύονται τον Μάρτιο, με το 81% να είναι λιγότερο ή περισσότερο απαισιόδοξο (78% τον Ιανουάριο), ενώ μόλις το 4% να προσδοκά μικρή ή μεγάλη βελτίωση.

Σε ότι, δε, αφορά τα του οίκου τους, το ποσοστό των νοικοκυριών το οποίο αναφέρει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» αυξάνεται από 52% σε 54%.

«Οι Έλληνες καταναλωτές είναι τον Μάρτιο οι πιο απαισιόδοξοι στην Ευρώπη μετά τους Ούγγρους, αν και στις μισές χώρες η καταναλωτική εμπιστοσύνη περιορίζεται εκ νέου τον Μάρτιο και κινείται επίσης σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα», αναφέρεται χαρακτηριστικά στην έρευνα που δημοσιοποιήθηκε σήμερα από το IOBE.

Και δυστυχώς όλοι γνωρίζουμε ότι η Ουγγαρία είναι μια χώρα που βρέθηκε κυριολεκτικά στα πρόθυρα της χρεοκοπίας...

Γενικότερα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα συμπορεύεται με τους αντίστοιχους δείκτες στις περισσότερες χώρες και σημειώνει περαιτέρω μείωση τον Μάρτιο, κλείνοντας πλέον πάνω από ένα χρόνο συνεχούς υποχώρησης. Διαμορφώνεται στις 43,1 μονάδες από 47,2 μονάδες τον Φεβρουάριο, στη χαμηλότερη τιμή από την κατάρτισή του.

Η Ελλάδα είναι έτσι μία από τις 17 συνολικά ευρωπαϊκές χώρες που σημειώνουν αντίστοιχο χαμηλό ρεκόρ τον Μάρτιο, μεταξύ των οποίων το Ην. Βασίλειο, η Γερμανία, η Αυστρία, η Σουηδία και η Ιταλία.

5.1 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η μεγαλύτερη πληγή που αντιμετωπίζει η νεολαία της Ελλάδος είναι η ανεργία. Οι δείκτες της ανεργίας των νέων συνεχώς ανεβαίνουν.

Η Ελληνική κοινωνία κατατρύχεται από το φάσμα της ανεργίας, γεγονός που αναδεικνύεται σε όλες τις έρευνες της κοινής γνώμης. Το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας, σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, είναι 8,8%. Πλην όμως τα στοιχεία αυτά έχουν αμφισβητηθεί εντονότατα, τόσο

από την ΕΕ όσο και από το σύνολο των Ελληνικών κομμάτων. Η πρόσφατη αποκάλυψη του αριθμού των εγγεγραμμένων ανέργων στον ΟΑΕΔ, εκτοξεύει το ποσοστό ανεργίας στο 13,2%, καθώς υπάρχουν σχεδόν 600 χιλιάδες γραμμένοι άνεργοι.

Αν τα παραπάνω συνδυαστούν με τα πλέον των 2,5 εκατομμυρίων του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, τα οποία δεν συμπεριλαμβάνονται στο εργατικό δυναμικό, άρα και στον υπολογισμό του ποσοστού ανεργίας, τότε η κατάσταση αποκτά εφιαλτικές διαστάσεις.

Από όλα τα στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα της ανεργίας προκύπτει ότι εξαιρετικά επικίνδυνο πεδίο είναι η ανεργία των νέων. Στο πεδίο αυτό η χώρα μας διατηρεί μια θλιβερή πρωτοπορία σε σχέση με τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς η ανεργία των νέων ξεπερνά το 28%.

Οι παράγοντες που διαμορφώνουν το φαινόμενο είναι πολλοί με προεξάρχοντα τον παράγοντα της ανυπαρξίας σύνδεσης της εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Η λιτή αυτή προσέγγιση, η οποία είναι συνομολογημένη από όλους, δείχνει και την πορεία που πρέπει να ακολουθήσουν οι πολιτικές για την προώθηση της απασχόλησης και της καταπολέμησης της ανεργίας. Η υλοποίηση των πολιτικών αυτών δεν είναι μια απλή

υπόθεση καθώς προϋποθέτει μια σειρά ενεργειών που θα πρέπει να γίνουν, ώστε αφενός να χαρτογραφήσουν αξιόπιστα το χώρο της ανεργίας των νέων και αφετέρου να διαγνώσουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων και της Ελληνικής οικονομίας γενικότερα και μάλιστα σε βάθος χρόνου. Οι στόχοι αυτοί προϋποθέτουν πρώτα από όλα, Στατιστική Υπηρεσία και ΠΑΕΠ.ΑΕ του ΟΑΕΔ που θα λειτουργούν αξιόπιστα και όχι ως κυβερνητικά προπαγανδιστικά δεκανίκια.

Στη συνέχεια πρέπει να ακολουθήσει ευρύτατος διάλογος για όλα τα θέματα με τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις, ώστε να βρεθεί ο κοινός τόπος για ανάληψη δράσεως. Βεβαίως όλα αυτά θα πρέπει να ενταχθούν στα πλαίσια των προοπτικών και κατευθύνσεων της οικονομίας, τόσο της Ελληνικής, όσο και της Ευρωπαϊκής.

Η ανάληψη δράσης, για ανατροπή της ζοφερής εικόνας, θα απαιτήσει αρκετό χρόνο. Ως τότε είναι επιβεβλημένο να ληφθούν μέτρα προς δυο κατευθύνσεις, δηλαδή της οικονομικής στήριξης των οικογενειών που συντηρούν ανέργους νέους και της στήριξης των ίδιων των ανέργων νέων ως 29 ετών.

Οι φορολογικές ελαφρύνσεις προς τους γονείς που συντηρούν ανέργους νέους για δυο επιπλέον έτη, αποτελεί σεισάχθεια, καθώς μέχρι σήμερα οι οικογένειες των

ανέργων φορολογούνται και για τα έξοδα συντήρησης των άνεργων παιδιών τους.

Η στήριξη επίσης των ανέργων πτυχιούχων ΑΕΙ και ΤΕΙ μέχρι 29 ετών είναι ακόμη μια επιβεβλημένη ενέργεια καθώς έχουν επενδυθεί μεγάλα χρηματικά ποσά για τις σπουδές τους.

Τα παραπάνω μέτρα εξήγγειλε ο Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας, κατά πρώτον στην τελευταία συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας τον Ιανουάριο 2004 και στη συνέχεια επανέλαβε σε όλες τις προεκλογικές ομιλίες του. Η δέσμευση αυτή της Νέας Δημοκρατίας δείχνει την ευαισθησία και τον βαθύτατο κοινωνικό της προσανατολισμό.

Ουσιαστικά έρχεται να αναγνωρίσει την προσφορά των γονιών, που καλύπτουν τις κρατικές αδυναμίες και την ανάληψη κοινωνικά συμπεριφορά όλων των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Στέκεται εκ διαμετρικά αντίθετη με τις εξαγγελίες του κ. Παπανδρέου για ανασφάλιστη εργασία των νέων, η οποία δυναμιτίζει τα θεμέλια της κοινωνίας.

Με τις προτάσεις αυτές, η Νέα Δημοκρατία προωθεί το κοινωνικό κράτος, χωρίς να αναστέλλει τις ενεργητικές πολιτικές για την απασχόληση, οι οποίες πρέπει να ανασχεδιαστούν ώστε να γίνουν αποτελεσματικές.

Ως μέτρο ενεργητικών πολιτικών για τους νέους αποτελεί η επιδότηση των εργοδοτών που θα προσλαμβάνουν ανέργους αυτής της κατηγορίας, ίση με το μισό των εργοδοτικών εισφορών όπως αναφέρεται και στο οικονομικό πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας. Άλλωστε οι στόχοι αυτοί συνάδουν με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι:

1. να προάγει την απασχόληση,
2. να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας,
3. να παράσχει την κατάλληλη κοινωνική προστασία,
4. να προωθήσει τον διάλογο στην αγορά εργασίας,
5. να αναπτύξει τους ανθρώπινους πόρους ώστε να διασφαλιστεί ένα μόνιμο υψηλό επίπεδο απασχόλησης
6. να καταπολεμήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό.

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ (Αριθμός ανέργων σε χιλιάδες)

	1998	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Όλες οι ηλικίες</i>	281,1	301,1	398,2	424.719	440.400	478.500
<i>Άνδρες</i>	107,4	120,8	164,5	176.091	173.000	188.700
<i>Γυναίκες</i>	173,7	180,3	233,7	248.629	267.400	289.800

Άνδρες

<i>14 ετών</i>	0,8	1,3	0,5	454	800	-
<i>15-19 ετών</i>	10,8	13,5	14,9	13.587	15.700	16.600
<i>20-24 ετών</i>	32,9	35,6	45,1	42.663	43.000	48.400
<i>25-29 ετών</i>	19,8	23,3	30,9	36.386	37.200	37.500
<i>30-44 ετών</i>	25,4	28,5	41,2	47.351	42.000	49.400
<i>45-64 ετών</i>	17,1	17,9	31,2	35.116	33.700	35.800

65 ετών και άνω	0,5	0,5	0,7	535	700	1.200
-----------------	-----	-----	-----	-----	-----	-------

Γυναίκες

14 ετών	0,2	0,4	0,6	283	100	-
15-19 ετών	26,2	24,4	31,6	28.382	26.400	27.200
20-24 ετών	57,1	58,3	69,1	71.518	75.800	76.100
25-29 ετών	31,5	30,1	43,8	54.935	54.200	61.300
30-44 ετών	44,5	49,4	66,8	67.022	80.400	92.100
45-64 ετών	13,6	16,5	21,6	25.806	30.000	32.400
65 ετών και άνω	0,5	0,3	0,2	684	400	700

Πηγή: *Ε.Σ.Υ.Ε., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού*

5.2 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Δραματικές διαστάσεις λαμβάνει η γυναικεία ανεργία στη χώρα μας, καθώς σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, για το Νοέμβριο του 2008, το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες διαμορφώθηκε στο 11,6% έναντι 5,2% στους άνδρες.

Αλλά και τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας, λίγο παλιά σε σχέση με την πραγματική εικόνα, δείχνουν ότι οι άνεργες γυναίκες στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας καταλαμβάνουν τη δεύτερη θέση ως προς το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας. Αναλυτικά, το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας γυναικών (18,4%) στην Ε.Ε. σημειώνεται, βάσει των στοιχείων της Eurostat, στην περιφέρεια της Δ. Μακεδονίας, ενώ η περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας

έρχεται όγδοη στην Ε.Ε., σε ό,τι αφορά την ανεργία στους νέους (31,6%). Συνολικά το 2007, βάσει της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας, σε ό,τι αφορά τις Ελληνίδες, ο δείκτης ανεργίας μειώθηκε στο 12,8%, έναντι 13,6% το 2006. Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας για τις γυναίκες σημειώνεται στη Δυτική Μακεδονία (18,4%), στο Νότιο Αιγαίο (17,6%), στη Στερεά Ελλάδα (16,7%), στην Ήπειρο και στη Δυτική Ελλάδα (15,7%), στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (14,9%), στα Ιόνια Νησιά (14,6%) και στην Κεντρική Μακεδονία (14%).

Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας για τις γυναίκες σημειώνεται στην Κρήτη (8,5%) και ακολουθούν η Αττική (10,9%), η Θεσσαλία (11,6%), η Πελοπόννησος (11,9%) και το Βόρειο Αιγαίο (13,6%).

7.ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

7.1 Πτώση του βιοτικού επιπέδου

Η μαζική ανεργία επιδρά στη γενική χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης της εργατικής τάξης. Με την ανεργία μειώνεται το ποσοστό συμμετοχής των εργατών στην κατανομή του εθνικού εισοδήματος. Σήμερα εκατοντάδες χιλιάδες άνεργοι, ανεξάρτητα από την

διάρκεια που μένουν χωρίς δουλειά, δεν αμείβονται. Αυτοί αποτελούν μια μεγάλη μερίδα της μισθωτής εργασίας στην Ελλάδα, περίπου το 1/6 όλων των μισθωτών. Η μαζική ανεργία είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες, που επιδρά όχι μόνο στη σχετική μα και στην απόλυτη χειροτέρευση της κατάστασης της εργατικής τάξης. Αφαιρεί άμεσα μισθούς και μεροκάματα από ένα σημαντικό τμήμα της εργατικής τάξης και συμπιέζει προς τα κάτω τις πραγματικές τιμές των απασχολούμενων.

7.2 Επαγγελματική υποβάθμιση

Ο αποκλεισμός του άμεσου παραγωγού από την διαδικασία της παραγωγής, οι δυσκολίες να ξαναπιάσει δουλειά ο άνεργος ή να μην βρει το επάγγελμα του, στις σύγχρονες συνθήκες ραγδαίας τεχνικής και τεχνολογικής προόδου, μεγάλων απαιτήσεων, υψηλής στάθμης ειδίκευσης και γνώσεων, αποδεκατίζουν επαγγελματικά πολλούς εργάτες, υποβαθμίζουν την ειδίκευση και εμπειρία στην παραγωγική δραστηριότητα. Η αποξένωση των εργαζομένων από την παραγωγή, η επαγγελματική τους υποβάθμιση είναι πολύ χαρακτηριστική σε κλάδους όπου εργάζονται γυναίκες οι οποίες γίνονται συχνότερα θύματα επαγγελματικής υποτίμησης και υποαπασχόλησης.

8. ΓΕΝΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ **ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗ** **ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής αντιμετώπισης της ανεργίας και προώθησης της απασχόλησης προϋποθέτει πλήρη και τεκμηριωμένη ανάλυση της ανεργίας, με διάγνωση των επιμέρους παραγόντων της διαχρονικής της εξέλιξης και της σχετικής σημασίας αυτών των παραγόντων στην τροφοδότησή της τόσο για το σύνολο, όσο και για χαρακτηριστικές κατηγορίες του πληθυσμού. Παράλληλα, οι πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας είναι διαφορετικές ανάλογα με τη διάγνωση των κυρίων αιτιών της κατά την εξεταζόμενη σύγχρονη περίοδο.

2. Η ανεργία στην Ελλάδα από το 1980 παρουσιάζει συνεχώς αυξητική τάση με αποτέλεσμα να εκτινάσσεται κατά τα τελευταία 15 χρόνια από το 2,2% στο αντίστοιχο 10,1% επί του Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού (ΟΕΠ) προσεγγίζοντας σταδιακά τον μέσο κοινοτικό όρο (11,3%). Σημαντικός είναι επίσης ο βαθμός υποαπασχόλησης στον αγροτικό τομέα.

3. Βασικότερο παράγοντα της εξέλιξης της ανεργίας αποτελούν τα σύνθετα προβλήματα συνολικής παραγωγικότητας, εκσυγχρονισμού και

ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Αυτό που κύρια τροφοδοτεί σήμερα την ανεργία δεν είναι μόνο η ανεπάρκεια των νέων προσλήψεων, αλλά ο συνδυασμός με την καταστροφή ή την αποσταθεροποίηση των υπάρχουσών θέσεων εργασίας. Η δυσκολία που συναντά η οικονομία να αντεπεξέλθει στις σύνθετες απαιτήσεις του ανταγωνισμού, λόγω ακατάλληλης παραγωγικής εξειδίκευσης ή ανεπαρκούς ανάπτυξης της καθετοποιημένης παραγωγής και βιώσιμων παραγωγικών δικτυώσεων με συμπληρωματικές μονάδες ή φορείς παροχής υπηρεσιών υποδομής, συνιστούν τις επιμέρους αιτίες του παραπάνω προβλήματος.

4. Το σχετικό πόρισμα της επιτροπής μελέτης μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης, αναζητεί περισσότερο τις αιτίες του προβλήματος, στην υπερβολική εξέλιξη και ακαμψία του κόστους εργασίας, στην ανεργία τριβής και στην ποιοτική αναντιστοιχία προσόντων - γνώσεων - δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού με τις ανάγκες των διαθέσιμων θέσεων εργασίας.

Παράλληλα η ανάλυση της επιτροπής περιορίζεται κύρια στην πλευρά των χαρακτηριστικών της προσφοράς εργασίας ενώ υποβαθμίζει τα χαρακτηριστικά εκείνα της ζήτησης εργασίας από την πλευρά των επιχειρήσεων κατά κλάδο ή περιοχή. Με βάση τα παραπάνω οι σχετικές προτάσεις της επιτροπής που ακολουθούν, περιορίζονται

σε μια αποσπασματική παράθεση επιμέρους μέτρων, μη προσεγγίζοντας συνολικά το πρόβλημα της ανεργίας και της απασχόλησης ως ένα στοιχείο που απορρέει από το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας της οικονομικής δραστηριότητας.

5. Ο σχεδιασμός μιας αποτελεσματικής πολιτικής κατά της ανεργίας απαιτεί την καταγραφή των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της όπως η ηλικία, το φύλο των ανέργων, το μορφωτικό τους επίπεδο, η κατανομή τους στις περιφέρειες και τις περιοχές της χώρας, η μέση διάρκεια της ανεργίας. Τα στοιχεία αυτά επηρεάζονται από διαφορετικούς λόγους και επιβάλλουν ανάλογη αντιμετώπιση.

Ένας τέτοιος σχεδιασμός απαιτεί μια δυναμική, και όχι στατική προσέγγιση καθώς και ανάλογες προβλέψεις της εξέλιξης και της διάρθρωσης της ανεργίας στην Ελλάδα καθώς και των προοπτικών εξέλιξης του ικανού για εργασία πληθυσμού. Με δεδομένο ότι αυξάνονται ταχύτερα απ' ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) τόσο ο ικανός προς εργασία όσο και ο ενεργός πληθυσμός, λόγω και της αυξανόμενης εισροής ξένων μεταναστών, η προσπάθεια δημιουργίας παραγωγικών, σταθερών και βιώσιμων ευκαιριών απασχόλησης στην χώρα μας πρέπει να είναι πιο δραστική, συστηματική και εντατική από ότι στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε.

6. Η αναζήτηση λύσεων για την καταπολέμηση της ανεργίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα χαρακτηριστικά της ελληνικής απασχόλησης (μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολούμενων και συμβοηθούτων μελών οικογενειών, πολυαπασχολούμενων κλπ) αλλά και την προοπτική αυτών των ιδιόμορφων χαρακτηριστικών καθώς και να εντάσσεται στο πλαίσιο μιας συνολικής αναπτυξιακής πολιτικής.

7. Με βάση τις αναγκαίες προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης θα ήταν αναγκαίο να επισημανθεί το γεγονός ότι ο αγροτικός τομέας εμφανίζει σαφή μείωση στις θέσεις εργασίας με συνεχή πτωτική τάση, ενώ η βιομηχανία και οι υπηρεσίες δημιουργούν προϋποθέσεις για θετική ανταπόκριση στον τομέα της απασχόλησης. Όμως ο τρόπος λειτουργίας των υπηρεσιών σήμερα, που παραμένουν εξαρτημένες από σειρά άλλων τομέων της εγχώριας δραστηριότητας, καθιστά αναγκαία για την ανάπτυξή τους, την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό και τη διεύρυνση της βιομηχανικής βάσης ώστε η τελευταία να αποτελεί βασικό άξονα για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας όχι μόνο μέσα στον ίδιο τον βιομηχανικό τομέα αλλά κυρίως στους τομείς των υπηρεσιών.

8. Μια δυναμική πολιτική καταπολέμησης της ανεργίας πρέπει να ενθαρρυνθεί μηχανισμούς πρόληψής της και ενσωμάτωσης της ελληνικής αγοράς εργασίας στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά με παράλληλη πρόβλεψη

γενικών μηχανισμών στενής μεταξύ τους διασύνδεσης. Δεδομένου ότι η νέα κοινωνία που διαμορφώνεται, από την οποία στο εξής θα αντλούνται οι νέες θέσεις εργασίας, θα είναι αυτό που επιγραμματικά ονομάζουμε κοινωνία της «γνώσης» και κοινωνία της «πληροφόρησης», ορισμένες μορφές δράσης θα πρέπει να έχουν προσανατολισμό που αξιοποιεί τις νέες δυνατότητες που ανοίγονται. Στο πλαίσιο αυτό του προσανατολισμού θα πρέπει να προωθηθούν μηχανισμοί άντλησης πληροφοριών και ανταλλαγής εμπειριών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτοί οι μηχανισμοί πρέπει να είναι ευέλικτοι και να αποτελούν την τράπεζα πληροφόρησης για τις νέες ανάγκες που δημιουργούνται, για τις νέες ειδικότητες που εμφανίζονται και για τις τάσεις που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας (π.χ. το νεοϊδρυόμενο δίκτυο EURES - Ευρωπαϊκές Υπηρεσίες για την Απασχόληση).

Με βάση το ότι κατά τα προσεχή χρόνια, βάσιμα πλέον, προβλέπεται ότι οι μεγάλες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα αποκεντρώσουν μεγάλα τμήματα των δραστηριοτήτων τους προς την περιφέρεια, είναι δυνατόν ένα μέρος από το πακέτο των δραστηριοτήτων να το αξιοποιήσει και η Ελλάδα. Αυτό πρακτικά σημαίνει πολιτική αναβάθμισης των οργανωτικών δομών της ανταγωνιστικότητας και του ρόλου των ΜΜΕ που μπορούν να αποτελέσουν το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας. Σημαίνει ακόμη ενθάρρυνση μεικτών μορφών εταιρικών σχέσεων σε

επίπεδο των ΜΜΕ μεταξύ ελληνικών και ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

9. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει, τέλος, να αποδοθεί στην ανάπτυξη νέων τομέων και δραστηριοτήτων στην παροχή εκ του σύνεγγυς κοινωνικών υπηρεσιών όπως παροχή κατ' οίκον βοήθειας σε ηλικιωμένους και αναπήρους, οικιακών εργασιών, φύλαξη παιδιών προσχολικής ηλικίας και μαθητών, μετακινήσεις, μεταξύ σχολείου και κατοικίας, υπηρεσίες πλαισίωσης για περισσότερο μειονεκτούντα άτομα κλπ.

B. Πολιτικές ανάπτυξης

α. Η ανεργία είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίζει μια κοινωνία. Η αντιμετώπιση της ανεργίας είναι ευθέως συναρτημένη με το βαθμό ανάπτυξης, την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Η διατύπωση απόψεων από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για το μείζον θέμα της ανεργίας δε θα μπορούσε να είναι εφάπαξ δεδομένου ότι ως πρόβλημα αυτό κάθε αυτό είναι το κορυφαίο ζήτημα που μπορεί να απασχολεί μια κοινωνία και διότι αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για τη συνοχή της αλλά και διότι η αντιμετώπισή της απαιτεί ένα μακρό χρονικό ορίζοντα και όχι σπασμωδική αντιμετώπιση που στην ουσία την ανατροφοδοτεί.

Άλλωστε η αντιμετώπιση της ανεργίας φαίνεται δύσκολη εάν συνεχιστούν οι σημερινοί ρυθμοί ανάπτυξης είναι δε

πολύ πιθανόν να διευρυνθεί μέσω των μεγάλων ανακατατάξεων προσαρμογών και προβλημάτων που υφίσταται στον αγροτικό τομέα.

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας μπορεί να γίνει μόνο σε ευρύτερο πλαίσιο, αφού αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο μιας συνολικής πολιτικής για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Η οικονομική μας ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα, η ισχυρή εθνική οικονομία είναι η προϋπόθεση της επιβίωσης και της ισχύος στο πλαίσιο της διεθνοποιημένης πια οικονομίας στην οποία ζούμε.

β. Οι αναγκαίοι στόχοι και θέσεις οι οποίες προκύπτουν και διατυπώνονται μπορούν να συνοψίσουν τα ακόλουθα:

1. Άμεσοι και μεγάλοι εκσυγχρονισμοί στην παιδεία σε όλα τα επίπεδα που αυτή κλιμακώνεται. Έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί ως κυρίαρχη παράμετρος της ανταγωνιστικότητας στη χώρα μας για την οποία θεωρείται μόνος δρόμος η ανάπτυξη της υψηλής ποιότητας των παραγωγικών της συντελεστών. Βασική παράμετρο αποτελεί η ουσιαστική διασύνδεση σπουδών και πραγματικότητας της αγοράς, της έρευνας με τις ανάγκες της παραγωγής.

2. Άμεσοι εκσυγχρονισμοί της Δημόσιας Διοίκησης με κατευθυντήριοι άξονες την αποκατάσταση της αξιοκρατίας, τη στελέχωσή της με αυστηρά ποιοτικά

χαρακτηριστικά, τη βελτίωση της αποδοτικότητάς της και τις άμεσες διορθωτικές παρεμβάσεις που από αυτήν θα προκύψουν και τέλος τη διαφάνεια των λειτουργιών της.

Είναι αναγκαία η καθιέρωση και εμπέδωση ενός θεσμικού πλαισίου με διαχρονική ισχύ, που θα αναδεικνύει και υπηρετεί τον αναπτυξιακό ρόλο της Δημόσιας Διοίκησης και το κοινωνικό πρόσωπο του κράτους.

3. Ανάπτυξη των επενδύσεων με τον σημαντικό ρόλο του κράτους και της αυτοδιοίκησης των δύο βαθμών, όπως έχει πρόσφατα διαμορφωθεί, ως ρυθμιστικών παρεμβατικών και υποστηρικτικών παραγόντων και σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση των κανόνων και των πολιτικών που θα αναιρούν τα εμπόδια της επενδυτικής δραστηριότητας όπου αυτά υπάρχουν. Ο ανταγωνισμός θα πρέπει να στηρίζεται στην ανεύρεση, υποστήριξη και δημιουργία συνεχώς αναδομούμενων συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Απαιτείται προβλέψιμο και σταθερό οικονομικό περιβάλλον, σταθερό και κοινωνικά δίκαιο φορολογικό σύστημα που η έλλειψή του ανατρέπει τον υγιή ανταγωνισμό και καθλώνει την επενδυτική δραστηριότητα. Επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού του τραπεζικού συστήματος. Απαιτείται υιοθέτηση οριζόντιων επεμβάσεων που μπορεί να κλιμακώνεται από συνεχείς θεσμικούς εκσυγχρονισμούς χωρίς κόστος που να επεκτείνεται στον εκσυγχρονισμό ή τη δημιουργία των αναγκαίων υποδομών σε συνδυασμό και με την επιτάχυνση των μεγάλων έργων με

ολοκληρωμένα πλέγματα δραστηριοτήτων που μπορεί να αφορούν την ενέργεια, τις μεταφορές, τις τηλεπικοινωνίες.

Η Ελλάδα θα πρέπει να προσπαθήσει να επηρεάσει την Ευρωπαϊκή πολιτική των διευρωπαϊκών δικτύων (μεταφορών, ενέργειας, τηλεπικοινωνιών) ώστε τα δίκτυα αυτά να επεκταθούν και στην περιοχή των Βαλκανίων.

4. Ανάπτυξη, εκσυγχρονισμός και διεύρυνση της βιομηχανικής βάση, ως βασικό παράγοντα αύξησης της απασχόλησης και ως μοχλό ανάπτυξης των υπηρεσιών που συνδέονται με τη λειτουργία του βιομηχανικού τομέα. Η συμφωνία κοινωνικού διαλόγου που ήδη διαμορφώθηκε από τους εμπλεκόμενους φορείς (Σ.Ε.Β., Γ.Σ.Ε.Ε. και κράτους) αποτελεί σημαντική εισφορά προς αυτή την κατεύθυνση.

5. Άμεση διαμόρφωση μιας συγκροτημένης στρατηγικής και πολιτικής μέτρων με επίκεντρο τον αγροτικό τομέα σε συνδυασμό με τη συστηματική διαδικασία ενημέρωσης των αγροτών για τις πραγματικές συνέπειες των εξωγενών παραγόντων που απειλούν τη γεωργία, όπως επίσης και για τις αναγκαίες τομές και μεγάλους εκσυγχρονισμούς που απαιτούνται. Πολιτική συγκράτησης της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της πολυαπασχόλησης και την ενίσχυση των πολιτισμικών δράσεων.

6. Διαμόρφωση μιας σαφούς πολιτικής για τις μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις και σύνδεση της μικρομεσαίας μεταποιητικής επιχείρησης με τη μεγάλη επιχείρηση είτε στον τομέα της παραγωγής είτε στον τομέα των προμηθειών (ευρύτερος δημόσιος τομέας).

7. Επιτάχυνση της έναρξης των μεγάλων έργων και η άρση της καθυστέρησης στην αξιοποίηση των πόρων μέσα από την αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών της Δημόσιας Διοίκησης και της καθιέρωσης μιας σαφούς και συντονισμένης προς αυτή την κατεύθυνση πολιτικής.

8. Συγκεκριμένες θεσμικές ρυθμίσεις και περιβάλλον λειτουργίας των συνθηκών της ελεύθερης αγοράς, κατοχυρώνοντας υγιείς και διαφανείς συνθήκες ανταγωνισμού. Αυτές εμπεριέχουν αποτελεσματικούς θεσμούς ελέγχου σε συνδυασμό με μια συστηματική πολιτική συρρίκνωση της παραοικονομίας.

9. Αναγκαία σταθεροποίηση και εν συνεχεία μείωση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ μέσα από την επιτάχυνση της είσπραξης των εσόδων, την αναβάθμιση των φορολογικών μηχανισμών και την περιστολή των δαπανών σε συνάρτηση με τη διαφάνεια τη διαχείριση και τη θέσπιση και καθιέρωση ενός μόνιμου, σταθερού και κοινωνικά αποδεκτού φορολογικού συστήματος που θα συμβάλλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

2. Επί μέρους άξονες για την αύξηση της απασχόλησης και την καταπολέμηση της ανεργίας

A. για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας

Η εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας συνίσταται σε μέτρα μείωσης του κόστους εξεύρεσης εργασίας για τους ανέργους και του κόστους πλήρωσης των θέσεων εργασίας για τις επιχειρήσεις καθώς επίσης και στην ύπαρξη πολιτικής κινήτρων που ευνοούν τον παράγοντα απασχόληση.

Ειδικότερα:

1. Η χαρτογράφηση της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με μια ακριβή προσέγγιση και διερεύνηση των παραγόντων, κατηγοριών και τάσεων οικονομικής ενεργοποίησης του πληθυσμού παράλληλα με τη συστηματική στατιστική παρακολούθηση της ανεργίας και της απασχόλησης, αποτελούν τις αναγκαίες βάσεις για άσκηση πολιτικής και για τον σχεδιασμό - υλοποίηση κατάλληλων παρεμβάσεων τόσο στο επίπεδο της προσφοράς όσο και της ζήτησης. Αναγκαία σε αυτήν την κατεύθυνση είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ (περιφερειακή συγκρότηση, γραφεία προώθησης της απασχόλησης, δικτυακή σύνδεσή τους, κλπ) αλλά και κάθε άλλου ενεχόμενου κοινωνικού, επαγγελματικού, αναπτυξιακού, ερευνητικού φορέα σε εθνικό και αποκεντρωμένο επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται:

α. Ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση του ρόλου του ΟΑΕΔ αποτελεί κεντρικό σημείο της πολιτικής αυτής μέσω της ποσοτικής και ποιοτικής ανάπτυξης των λειτουργιών του. Βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία και αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού αποτελούν:

η καθιέρωση της τριμερούς και ισομερούς εκπροσώπησης στη διοίκησή τους. (Η εργατική πλευρά αναλαμβάνει την υποχρέωση να συμπεριλαμβάνει την εκπροσώπησή της έναν/μία τουλάχιστον εργαζόμενο/η στον Ο.Α.Ε.Δ.).

η επιλογή του διοικητή του με όρους που θα απολαμβάνει της ευρείας εμπιστοσύνης των συμμετεχόντων σε αυτήν μερών.

η καθιέρωση της χρηματοδότησής του στη βάση της παρακάτω αρχής: 2/3 εργοδότες και εργαζόμενοι και 1/3 κρατική εισφορά η οποία θα μεταφράζεται και σε αύξηση των προερχομένων από το Κράτος και τον προϋπολογισμό πόρων προς τον ΟΑΕΔ.

Τα στοιχεία αυτά συνιστούν τον ακρογωνιαίο λίθο του εκσυγχρονισμού του.

β. Η επέκταση του δικτύου των γραφείων εύρεσης εργασίας του Ο.Α.Ε.Δ. με τη συμμετοχή ειδικευμένων επιχειρήσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, του Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι. και των Επαγγελματικών Επιμελητηρίων.

γ. Η έρευνα των προϋποθέσεων και των προσδιορισμένων κανόνων λειτουργίας κάτω από τους οποίους τα ιδιωτικά γραφεία εύρεσης εργασίας θα μπορούν να λειτουργούν στο μέλλον, ώστε να αποτραπούν τα αρνητικά φαινόμενα που απορρέουν από τη μέχρι τώρα παράνομη δραστηριότητά τους.

δ. Η θεσμοθέτηση της καταγραφής και συγκέντρωσης στον ΟΑΕΔ των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων των ανέργων (π.χ. ικανότητες, προϋπηρεσία, συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης κλπ) αποτελεί συμβολή για τη μείωση του χρόνου αντιστοίχισης ανέργων και κενών θέσεων εργασίας και την αποτελεσματικότερη διασύνδεση μεταξύ γραφείων εύρεσης εργασίας, ανέργων και ενδιαφερομένων επιχειρήσεων. Η υποχρέωση του εργοδότη, παράλληλα με την αναγγελία της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας, να προβαίνει και στην ακριβή συμπλήρωση των παραπάνω στοιχείων και η ενθάρρυνση των νέων ανέργων στη συμπλήρωσή τους αποτελούν παραδείγματα μέτρων που εντάσσονται σε αυτήν την κατεύθυνση.

ε. Η θεσμοθέτηση της υποχρεωτικής Κάρτας Εργασίας για τους αλλοδαπούς εργαζόμενους παράλληλα με το «μητρώο» προσόντων τους αποτελεί μέτρο για τη χαρτογράφηση της αγοράς εργασίας των αλλοδαπών, και συμβολή στην καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησής τους.

στ. Η θεσμοθέτηση Παρατηρητηρίου Απασχόλησης παραρτήματος της ΟΚΕ που θα αποτελείται από μέλη της, ακαδημαϊκούς, εμπειρογνώμονες που θα επιλέγονται από αυτήν και θα έχει σαν συμβολή:

την προετοιμασία ετήσιας έκθεσης για την απασχόληση και την ανεργία καθώς επίσης και αξιολόγηση των πολιτικών για αγορά εργασίας

την καταγραφή όλων εκείνων των παραγόντων η ύπαρξη των οποίων εμποδίζει τη δημιουργία απασχόλησης

την εξέταση των προτάσεων και εμπειριών από άλλα κράτη η εφαρμογή των οποίων είχε θετικές επιδράσεις στην απασχόληση.

2. Η δημιουργία ή ενίσχυση θεσμών που αποτελούν παράγοντες αύξησης της απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο της κρατικής πολιτικής με ειδικότερα μέτρα. Σε αυτήν την κατηγορία μέτρων εντάσσεται:

α. Η μερική απασχόληση, μορφή ευελιξίας που δεν αναπτύσσεται ιδιαίτερα στην Ελλάδα σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη διότι η πρακτική των μορφών έκτακτης ή προσωρινής απασχόλησης (π.χ. συμβάσεων ορισμένου χρόνου κλπ) αποτελούν την κύρια επιλογή ευελιξίας των επιχειρήσεων, είναι σε θέση να ικανοποιήσει υπαρκτές ανάγκες ειδικών κοινωνικών κατηγοριών (π.χ. γυναικών

με αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις, φοιτητών κλπ). Η εθελούσια εφαρμογή της και η κατοχύρωση ίσων αναλογικά δικαιωμάτων (εργασιακών, ασφαλιστικών, κατάρτισης συνδικαλιστών κλπ) με εκείνα των πλήρως απασχολούμενων αποτελούν τους βασικούς όρους της λειτουργίας της.

Μετά από παρέμβαση ορισμένων «πλευρών» της Ο.Κ.Ε. αποφασίζεται η προώθηση μελέτης με στόχο την παροχή συμπληρωματικής προστασίας και κατοχύρωσης των δικαιωμάτων των εργαζομένων με ελαστικές μορφές απασχόλησης.

β. Η εθελούσια έξοδος και η πρόωρη συνταξιοδότηση αποτελούν μέτρα που είναι δυνατόν και σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της ανεργίας υπό τον όρο ότι δε συνεπάγονται στην επιβάρυνση των ασφαλιστικών ταμείων. Το πεδίο εφαρμογής να αναφέρεται κύρια σε θύλακες ανεργίας (π.χ. περιοχές σε κρίση, απαξιωμένες ειδικότητες). Παράλληλα, απαιτείται ιδιαίτερη μελέτη για την εφαρμογή των μέτρων που θα εντάσσονται στο παραπάνω πλαίσιο.

Οι σχετικοί πόροι μπορούν να αναζητηθούν κατ' αρχήν στην αξιοποίηση υφιστάμενων πόρων (π.χ. ΕΚΛΑ), ως και στην εκπλήρωση των υφιστάμενων οικονομικών υποχρεώσεων του κράτους, που απορρέουν από την καθιέρωση της τριμερούς καταβολής απέναντι στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Παραπέρα επισημαίνεται η

αναγκαιότητα περιορισμού δαπανών που μπορούν να προκύψουν από την ορθολογική αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος (π.χ. συνένωση ασφαλιστικών ταμείων κύριας ασφάλισης, αποτελεσματικότερη κατανομή και διαχείριση των πόρων των ασφαλιστικών φορέων, μέτρα που συναρτώνται άμεσα και με τον εκσυγχρονισμό του τρόπου άσκησης της διοίκησής τους σε συνδυασμό με την ουσιαστική σε αυτήν εκπροσώπηση των άμεσα ενδιαφερομένων μερών).

3. Η πολιτική ειδικών κινήτρων για την αύξηση της απασχόλησης μπορεί να συνθέτει την ακόλουθη δέσμη μέτρων:

α. Η επιδότηση θέσεων εργασίας για ορισμένο χρονικό διάστημα ευάλωτων κατηγοριών (π.χ. ηλικιωμένων νέων, μακροχρόνια ανέργων) σε περιοχές - θύλακες ανεργίας συντελεί στην τόνωση της απασχόλησης σε ευαίσθητους και δοκιμαζόμενους χώρους.

β. Η ενίσχυση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού θα συμβάλλει σημαντικά στον περιορισμό των αναντιστοιχιών στην αγορά εργασίας. Σε αυτήν την κατεύθυνση εντάσσεται:

η ενίσχυση της γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων

η διευκόλυνση της επαγγελματικής κινητικότητας μεταξύ τομέων της οικονομίας με κίνητρα και συγκεκριμένα προγράμματα κατάρτισης

περιορισμός της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων.

γ. Η μείωση του έμμεσου κόστους εργασίας, ως παράγοντας δημιουργίας κινήτρων για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης και υπό την προϋπόθεση ότι δε θα θίγονται τα ασφαλιστικά ταμεία και δε θα επιβαρύνεται ο προϋπολογισμός, αν και θεωρείται κατ' αρχήν αποδεκτή, χρήζει περαιτέρω μελέτης διότι προέκυψαν ισχυρές διαφωνίες των μελών.

δ. Η κατάργηση του θεσμού της υπερεργασίας ως στοιχείου που μπορεί να διευκολύνει περαιτέρω προσλήψεις για συμπληρωματική απασχόλησης και εκπόνηση σχετικής μελέτης για τον τρόπο εφαρμογής της. Ταυτόχρονα επισημαίνεται η αναγκαιότητα αντιμετώπισης των υπαρκτών αναγκών των επιχειρήσεων για υπερωριακή απασχόληση (απόφαση κατά πλειοψηφία).

Κατά την εργοδοτική πλευρά, η κατάργηση της υπερεργασίας και οι μειωμένες υπερωρίες δημιουργούν προβλήματα στη λειτουργικότητα των επιχειρήσεων και αυξάνουν το κόστος εργασίας με αρνητική επίδραση στην απασχόληση (άποψη μειοψηφίας).

ε. Ο περιορισμός της παράλληλης ή πολλαπλής απασχόλησης ιδίως για τα υψηλά αμειβόμενα τμήματα του εργατικού δυναμικού αποτελεί εισφορά στην καταπολέμηση της ανεργίας.

στ. Το καθεστώς της διαθεσιμότητας παραμένει ως έχει. Σε περίπτωση κατά την οποία εντός του ιδίου έτους προκύψει ανάγκη επιμήκυνσης του χρόνου της διαθεσιμότητας, αυτό μπορεί να γίνει μόνο με διαπραγματεύσεις και συμφωνία μεταξύ συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και της επιχείρησης.

ζ. Η καθιέρωση συστημάτων σύνδεσης αμοιβής και παραγωγικότητας (στον ιδιωτικό και δημοσιοποιημένο τομέα) με στόχο το προϊόν της αύξησης της παραγωγικότητας να κατανέμεται μεταξύ επιχειρήσεων, εργαζομένων και επενδύσεων.

B. για τη στήριξη της ζήτησης εργασίας από φορείς με σημαντική ροπή δημιουργίας απασχόλησης ή σε τομείς με μείωση της ζήτησης εργασίας

Οι ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας απαιτούν ειδική αντιμετώπιση στους ακόλουθους τομείς:

1. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, των οποίων απαιτείται η οριοθέτηση με τον καθορισμό μεγέθους μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε εθνικό επίπεδο, αποτελούν τον βασικό παράγοντα απασχόλησης, γεγονός που επιτάσσει τη

στήριξη και ενίσχυση του ρόλου τους στην εθνική οικονομία και στην αγορά εργασίας. Απαιτείται γι' αυτό άμεσα ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης τους, όπως η ενθάρρυνση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η δημιουργία σταθερών και βιώσιμων θέσεων εργασίας σε τομείς, χώρους και δραστηριότητες σε δυναμισμό και προοπτική. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να καθοριστεί η σχέση τους με τη μεγάλη βιομηχανία, την αγορά εργασίας, το Κράτος, τους θεσμούς, τις τοπικές κοινωνίες, την τεχνολογία, την καινοτομία, την εμπλοκή τους σε νέους τομείς δραστηριοτήτων (π.χ. περιβάλλον ψυχαγωγία, παροχή υπηρεσιών σε ειδικές κοινωνικές κατηγορίες, οικιακές ανάγκες κλπ), τις υπάρχουσες υποδομές και τα δίκτυα προμηθευτών και διανομής.

Απαιτούνται συγκεκριμένες και επιλεκτικές παρεμβάσεις και κίνητρα προς τις ΜΜΕ με σαφή κλαδικό και περιφερειακό προσανατολισμό, ιδιαίτερος στις προβληματικές και υποβαθμισμένες περιοχές, συγκεκριμένες πολιτικές ενθάρρυνσης της παραγωγικής και επιχειρησιακής δικτύωσης - συνεργασίας των ΜΜΕ με μεγάλες επιχειρήσεις, φορείς παροχής συλλογικών υπηρεσιών κλπ. Στόχος θα πρέπει να είναι η δικτύωση και επαρκής στήριξη των ΜΜΕ από τοπικά και κλαδικά δίκτυα παροχής υπηρεσιών - συλλογικών υποδομών, συντονιζόμενα από την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια τοπική Αυτοδιοίκηση σε τοπικό επίπεδο, από κλαδικά ινστιτούτα των φορέων παραγωγών, σε κλαδικό επίπεδο και από το Συμβούλιο

ΜΜΕ και το ΕΟΜΜΕΧ σε εθνικό επίπεδο. Θα πρέπει να εκπροσωπούν από το σύνολο όσων φορέων δραστηριοποιούνται στον χώρο των ΜΜΕ και με ισομερή τρόπο. Ιδιαίτερες προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν από το κράτος στο χώρο των Βαλκανίων ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη δυνατότητα επέκτασης των ΜΜΕ και ο δυναμισμός τους στη χώρα μας.

2. Οι αυτοαπασχολούμενοι και ο ρόλος τους στην αγορά εργασίας θα πρέπει να ενισχυθεί ποιοτικά και σε συνδυασμό με τη θέσπιση κινήτρων για τη δημιουργία κοινοπραξιών ή ομορρυθμών εταιρειών κλπ από ΜΜΕ και αυτοαπασχολούμενους και την κατάργηση σχετικών αντικινήτρων. Η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας των μακροχρόνια ανέργων και των νέων που οδηγούνται στον επιχειρηματικό τομέα είναι αναγκαία για την ενίσχυση του αναπροσανατολισμού των νέων και τη μείωση των πιέσεων για απασχόληση στο Δημόσιο. Παράλληλα αυτή πρέπει να στηρίζεται σε συγκεκριμένες μελέτες αγοράς ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα της εναλλακτικής, μη μισθωτής απασχόλησής τους και να μην αποτελεί αυτή εκ των πραγμάτων παροδική λύση απελπισίας.

3. Ο αγροτικός τομέας με την ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει για την ελληνική οικονομία και απέναντι στις εξελίξεις που διαγράφονται και οδηγούν στη συρρίκνωση ίσων ευκαιριών απασχόλησης, απαιτείται να αποτελέσει

αντικείμενο ιδιαίτερου προβληματισμού και ενδιαφέροντος. Σε αυτά τα πλαίσια θα πρέπει να εντάσσεται:

α. Η επεξεργασία μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανάπτυξης για την ελληνική γεωργία.

β. Η ανάγκη για ορθολογική ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας μέσω του σχεδιασμού και εφαρμογής προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης και ανάπτυξης της υπαίθρου κατά περιφέρεια.

γ. Η ειδική αναπτυξιακή προσέγγιση για τις ορεινές και προβληματικές περιοχές.

δ. Η ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμός των γεωργικών θεσμών.

ε. Η αύξηση των επενδύσεων στη γεωργία.

στ. Τα μέτρα μείωσης του κόστους παραγωγής και αύξησης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών αγροτικών προϊόντων.

Η τόνωση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα θα πρέπει να υποβοηθηθεί από τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση του ρόλου των γεωργικών εφαρμογών που περιλαμβάνει τόσο την παροχή γεωτεχνικών συμβουλών όσο επίσης την επαγγελματική κατάρτιση, ενημέρωση και πληροφόρηση των αγροτών. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να περιέλθουν στις συνεταιριστικές οργανώσεις των

παραγωγών, όπως συμβαίνει σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Η ενίσχυση του ρόλου της υπεραπασχόλησης στον αγροτικό τομέα θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα συγκράτησης της απασχόλησης, κυρίως στις ορεινές και νησιωτικές και λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας.

4. Η ανάπτυξη του τουρισμού και των μεταφορών, βασικών τομέων για την αύξηση της απασχόλησης, θα πρέπει να συνδυαστεί με την αναγκαιότητα εκπόνησης σχετικών στρατηγικών σχεδίων που θα οδηγήσουν στην άρση αντικινήτρων, στη βελτίωση της υποδομής και της άμβλυνσης της εποχικότητας και θα αποτελέσουν τον άξονα των επενδυτικών δραστηριοτήτων.

Γ. για τους μετανάστες

Η ευρεία παρουσία αλλοδαπών εργαζομένων στη χώρα μας συνδέεται με φαινόμενα αύξησης της ανεργίας του εθνικού εργατικού δυναμικού, ξενοφοβίας, ρατσισμού, δουλεμπορίου, παραοικονομίας κλπ.

1. Ο έλεγχος της μεταναστευτικής εισροής προς τη χώρα και η ένταξη των μεταναστών στην επίσημη αγορά εργασίας μπορούν να αποτελέσουν τους στόχους μιας πολιτικής αντιμετώπισης των δυσμενών συνεπειών του φαινομένου.

Σε αυτά τα πλαίσια εντάσσεται:

- α. Η καταγραφή όλων των μεταναστών που εργάζονται στη χώρα.
- β. Η θέσπιση της υποχρεωτικής κάρτας εργασίας με περιφερειακή και επαγγελματική ισχύ για όσους επιθυμούν να εργαστούν στην Ελλάδα.
- γ. Η θέσπιση είδους «μητρώου» με τις ειδικεύσεις και την εμπειρία τους.
- δ. Η καθιέρωση κινήτρων για τους ευρισκόμενους παράνομα στην Ελλάδα για την ένταξή τους στη νομιμότητα.
- ε. Η ανάληψη προγραμμάτων κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών.
2. Η θέσπιση αυστηρών ποινών προς τους εργοδότες που απασχολούν παράνομα μετανάστες δε θα πρέπει να συνδέεται με την ίδια αυστηρότητα και προς τους εργαζόμενους μετανάστες για τους οποίους θα πρέπει να ισχύουν ελαστικότερες ποινές λόγω της αντικειμενικά δυσχερέστερης θέσης στην οποία υπάγονται. Η αυστηρότητα των ποινών προς τους εργοδότες θα πρέπει να σημαίνει πολλαπλάσια αρνητική γι' αυτόν συνέπεια σχετικά με το προσδιορισμένο όφελος από την παράνομη απασχόληση αλλοδαπού.
3. Η σχέση μεταναστών και αγροτικού τομέα λόγω των ιδιαιτεροτήτων από τις οποίες χαρακτηρίζεται θα πρέπει να

αποτελέσει αντικείμενο ειδικής μελέτης καθώς επίσης οι κλάδοι όπου εντοπίζεται «ανταγωνιστικότητα» μεταξύ αλλοδαπού και εθνικού εργατικού δυναμικού.

Δ. για την ανάπτυξη, επέκταση και εμβάθυνση του κοινωνικού διαλόγου και τον ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα θέματα απασχόλησης

1. Η σημασία των συναινετικών λύσεων στα προβλήματα που αφορούν την ανεργία, την κοινωνική προστασία των εργαζομένων και των ανέργων είναι αναμφισβήτητη. Η ανάπτυξη, επέκταση και εμβάθυνση του κοινωνικού διαλόγου και της συνεργασίας παραγωγικών φορέων και Κράτους για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της απασχόλησης θα πρέπει να ενισχυθεί σε πανελλαδικό επίπεδο ευνοούμενη και από την αντίστοιχη δομή εκπροσώπησης των επιμέρους φορέων. Η υλοποίηση των δράσεων που επιλέγονται θα πρέπει να στηρίζεται στη συλλογική ευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων του δημοσίου, που με τη σειρά του όμως θα πρέπει να οριοθετήσει και να περιορίσει την παρέμβασή του σε ζητήματα διαχείρισης κονδυλίων για δράσεις που προέρχονται από τους παραγωγικούς φορείς.

2. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της ειδικής σχέσης που τη χαρακτηρίζει αναφορικά με τις τοπικές κοινωνίες στοιχείο που συντελεί στην εκ του σύνεγγυς παρακολούθησης των εξελίξεων στον τομέα της τοπικής ή

περιφερειακής αγοράς εργασίας. Η συνεργασία και εκπροσώπηση φορέων της Τ.Α. με τα αποκεντρωμένα όργανα του ΟΑΕΔ, η αναγκαία συμβολή της σε περιοχές θύλακες ανεργίας, η δημιουργία όρων για την ανάπτυξη του θεσμού της κοινωνικής εργασίας σε τοπικό επίπεδο, η ανάπτυξη δραστηριοτήτων που θα προστατεύουν και θα αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά, αποτελούν ιδιαίτερους τομείς εμπλοκής της. Ο θεσμός των δημοτικών επιχειρήσεων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, όχι μέσω ρυθμίσεων που αναιρούν την ανταγωνιστικότητα αλλά οπωσδήποτε μέσω της στήριξής τους σε επίπεδο παροχής συμβουλών από ειδικούς φορείς (π.χ. ΕΟΜΜΕΧ, ΕΛΚΕΠΑ).

Ε. για την κοινωνική προστασία των ανέργων

1. Η διατήρηση του βιοτικού επιπέδου των ανέργων σε αξιοπρεπή επίπεδα για το διάστημα που παραμένουν εκτός εργασίας παράλληλα με την εξασφάλιση της δυνατότητας επανένταξής τους στην αγορά εργασίας θα πρέπει να αποτελούν τους βασικούς άξονες της κρατικής μέριμνας υπέρ των ανέργων.

2. Η πολιτική επιδότησης της ανεργίας θα πρέπει να στηρίζεται στους ακόλουθους άξονες:

α. Αναθεώρηση των προϋποθέσεων ένταξης στα προγράμματα επιδότησης και διεύρυνσής της για την κάλυψη των νέων ανέργων.

β. Επέκταση του χρόνου διάρκειας της επιδότησης ώστε να αντιμετωπίζεται και η μακροχρόνια ανεργία.

γ. Συμπληρωματικότητα των προγραμμάτων επιδότησης με προγράμματα επανακατάρτισης, αυτοαπασχόλησης και μορφών επιδότησης της απασχόλησης με στόχο την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας, εφ' όσον η επιδότηση της ανεργίας δεν μπορεί παρά να αποτελεί προσωρινή λύση.

3. Ειδικότερα ως προς το ύψος και τη διάρκεια επιδότησης που η μέχρι τώρα πρακτική κατατάσσει την Ελλάδα στις τελευταίες θέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μπορεί να εφαρμοστούν τα ακόλουθα: Δημιουργία δύο περιόδων χρόνου και δύο επιπέδων ύψους επιδότησης με επιμήκυνση του συνολικού χρόνου για την κάλυψη σημαντικού μέρους της μακροχρόνιας ανεργίας. Κατά το πρώτο στάδιο θα καταβάλλεται υψηλότερο επίδομα που στη συνέχεια θα τείνει μειούμενο με την επιμήκυνση του χρόνου επιδότησης χωρίς να αποτελεί αντικίνητρο για την προσπάθεια επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Κατά το πρώτο στάδιο το κόστος της επιδότησης της ανεργίας θα επαναλαμβάνεται από τους εργοδότες και εργαζόμενους μέσω των εισφορών τους, ενώ κατά το δεύτερο θα καλύπτεται από το κρατικό προϋπολογισμό. Ειδικότερα για τους μακροχρόνια ανέργους το επίπεδο της επιδότησης είναι δυνατόν να αυξηθεί έμμεσα μέσα από την παροχή από αυτούς κοινωνικής εργασίας. Το περιεχόμενό

της και με βάση της υπάρχουσες ανάγκες θα προσδιορίζεται από τις υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΣΤ. για την αναβάθμιση της ποιότητας του εργατικού δυναμικού και τη συνεχή εκπαίδευσή του

1. Η ποιότητα του εργατικού δυναμικού αποτελεί βασικό συντελεστή για την ανάπτυξη, την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας και την καταπολέμηση της ανεργίας. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση σε συνδυασμό με την αναγκαία πρόβλεψη και προγραμματισμό της εξέλιξης της απασχόλησης και των ειδικοτήτων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο αποτελούν βασικά μέσα πρόληψης (και όχι εκ των υστέρων αντιμετώπισης) μεγάλου μέρους της μελλοντικής ανεργίας.

2. Οι βασικές αρχές προσέγγισης του θέματος πρέπει να είναι οι ακόλουθες:

Εκπαίδευση και κατάρτιση οφείλουν να είναι διασυνδεδεμένες.

Τυπική και άτυπη κατάρτιση πρέπει να διασυνδέονται.

Η εκπαίδευση οφείλει να παρέχει γενικές και βασικές επαγγελματικές γνώσεις, καθώς επίσης και ικανότητες αυτομάθησης, προσαρμογής και καινοτομησης.

Η κατάρτιση οφείλει να εξειδικεύσει, να εκσυγχρονίσει γνώσεις και ικανότητες με βάση τις συγκεκριμένες ανάγκες σε επίπεδο επιχείρησης, περιφέρειας και κλάδου.

Η ουσιαστική αξιολόγηση και αξιοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης.

Οι αρχές αυτές θα πρέπει να εντάσσονται υπό ενιαία στρατηγική που θα στηρίζεται στον συνδυασμό των εξής παραμέτρων:

α. Επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις και προοπτικές, ώστε να υπάρχει έγκαιρη πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών

β. Αναπτυξιακές ανάγκες

γ. Κοινωνικές απαιτήσεις

3. Θα πρέπει να αποφευχθεί η πολυδιάσπαση χάραξης και εφαρμογής της στρατηγικής αυτής μέσω ξεχωριστών φορέων, ο δε ρόλος τους θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί με βάση τις διαφορετικές απαιτήσεις και αρμοδιότητες στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται.

4. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού συστήματος θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερη προσοχή ως προς τη διασύνδεση των παρεχόμενων γνώσεων με τις υπάρχουσες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να αποδοθεί στο ρόλο των ΑΕΙ και την αθρόα παραγωγή

ανέργων πτυχιούχων γεγονός που καθιστά αναγκαίο τον επαναπροσανατολισμό των κατευθύνσεων των ΑΕΙ.

Z. Για το Δημόσιο, ευρύτερο Δημόσιο και απασχόληση

1. Ο Δημόσιος τομέας πρέπει να αποτελέσει πυρήνα ενθάρρυνσης και ανάπτυξης εναλλακτικών - πιλοτικών δραστηριοτήτων συλλογικών υπηρεσιών προς τους πολίτες, υπηρεσιών πλαισίωσης του Κράτους Πρόνοιας και των αναγκών σήμερα ελεγκτικών μηχανισμών, χωρίς τους οποίους ελάχιστοι νόμοι, κανόνες και δεσμεύσεις θα μπορούν να γίνουν σεβαστοί στην πράξη.

2. Η γενική εποπτεία της πολιτικής για την ανεργία ασκείται από το Υπουργείο Εργασίας. Η κωδικοποίηση των εργασιακών νόμων και η αναβάθμιση του ρόλου των Επιθεωρήσεων Εργασίας μέσα από την ποσοτική και ποιοτική ενίσχυσή τους θα συμβάλλει ουσιαστικά στην τήρηση της ευνομίας και τάξης καταστέλλοντας και το φαινόμενο της παράνομης απασχόλησης.

3. Ο αναπτυξιακός και συντονιστικός ρόλος του Δημοσίου τομέα στη δημιουργία υποδομών σαν βάση και για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης είναι προφανής. Σε αυτά τα πλαίσια θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι ανθρώπινοι πόροι του 2^{ου} ΚΠΣ μέσα από την ορθολογική διαχείρισή τους και την αποφυγή τυχόν επιλογών που θα αποτελούν προϊόν συγκυριακών σκοπιμοτήτων.

4. Ο δημόσιος τομέας δεν πρέπει να αποτελεί μέσο απορρόφησης της ανεργίας εξυπηρετώντας παρακμασμένες και εξόχως βλαπτικές ρουσφετολογικές νοοτροπίες.

Αντιθέτως, οι προσλήψεις στο Δημόσιο, εφ' όσον κρίνονται αναγκαίες θα πρέπει να γίνονται με αυστηρά και ορθολογικά κριτήρια που θα συναρτώνται και με τις σύγχρονες εξελίξεις και τις απαιτήσεις ενός μοντέρνου Κράτους.

5. Ο αναγκαίος ο σχεδιασμός μιας μεσομακροπρόθεσμης πολιτικής προσλήψεων στο δημόσιο που θα προκύψει από κοινωνικό διάλογο και θα ορθολογικοποιεί την κατανομή του προσωπικού μέσα από το σύστημα των μετατάξεων, θα επανασυστήνει τους οργανισμούς των υπηρεσιών στη λογική των σύγχρονων τεχνολογικών αναγκών, θα προσδιορίζει αυστηρά τις πραγματικές ανάγκες και θα προωθεί τις προσλήψεις με αντικειμενικά και αξιοκρατικά κριτήρια και θα λαμβάνει υπόψη τις προοπτικές που δημιουργούνται με το θεσμό της Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης. Στα πλαίσια αυτά θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες προοπτικές απασχόλησης ανάλογα με τις αναπτυξιακές ανάγκες που έχει κάθε σύγχρονο Κράτος σε κατηγορίες νέων ανέργων που η κατεύθυνση και το περιεχόμενο των σπουδών και της επαγγελματικής τους κατάστασης είναι αποκλειστικά προσανατολισμένο στην κατεύθυνση του δημοσίου.

Η. η διασφάλιση πόρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας

Επισημαίνεται ότι είναι ιδιαίτερα αρνητικό και ανησυχητικό ότι κατατέθηκαν προτάσεις από την Επιτροπή Μελέτης και εξαγγέλλονται κυβερνητικά μέτρα χωρίς παράλληλα να προβλέπονται πρόσθετοι πόροι για την αντιμετώπισή τους.

Η καθιέρωση έμπρακτων μορφών κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας, ενός προβλήματος που στη λύση του θα πρέπει να συνεισφέρει το σύνολο της κοινωνίας με συγκεκριμένους νέους πόρους, η εξεύρεση των οποίων θα αποτελέσει αντικείμενο ειδικής συζήτησης, και στο πλαίσιο μιας ευρύτερης φορολογικής μεταρρύθμισης.

Οι κοινωνικοί φορείς είναι έτοιμοι να αναλάβουν τις ευθύνες τους και στο μείζον αυτό θέμα. Οι κοινωνικοί φορείς παρουσιάζουν θέσεις τους που τελικά δεν έθεσαν σε ψηφοφορία κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας:

1. Η μείωση του χρόνου εργασίας αποτελεί σημείο διιστάμενων απόψεων ανάμεσα στα συμμετέχοντα μέρη της επιτροπής. Η εργατική πλευρά έχοντας προτείνει την εφαρμογή των 35 ωρών εβδομαδιαίας εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών διατυπώνει την άποψη ότι θα πρέπει να αναπτυχθεί ο διάλογος για τη μείωση του χρόνου εργασίας με διατήρηση των αποδοχών ως ενεργητικό μέσο για την καταπολέμηση της ανεργίας, με άξονα τους κλάδους και τις επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου και υπό

τον όρο ότι δε θα διακυβεύεται συνολικά η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Ως αντίλογος της παραπάνω άποψης διατυπώνεται η θέση ότι το μέτρο μείωσης του εργάσιμου χρόνου με διατήρηση των αποδοχών αυξάνει το κόστος προϊόντων και υπηρεσιών, μειώνει την ανταγωνιστικότητα με τελικό αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας. Επιπλέον δε το ζήτημα της μείωσης του χρόνου εργασίας αλλά με παράλληλη μείωση των αποδοχών θα πρέπει να αφορά αποκλειστικά τους ενδιαφερόμενους σε αποκεντρωμένο επιχειρησιακό επίπεδο και να αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας όταν τούτο κρίνεται αναγκαίο (άποψη εργοδοτικών οργανώσεων).

2. Η εναρμόνιση του καθεστώτος περί ομαδικών απολύσεων

Η εναρμόνιση αυτή μπορεί να συμβάλει στην υποβοήθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και ουσιαστικά στην αύξηση της απασχόλησης. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η ορθολογική εναρμόνιση των επιμέρους κλιμακώσεων όπως προβλέπεται από την κοινοτική οδηγία. Επιπλέον στην προοπτική εναρμονισμού του σχετικού πλαισίου προς τα κοινοτικά ισχύοντα προτείνεται η άρση του διοικητικού ελέγχου των ομαδικών απολύσεων παράλληλα με την υποχρέωση εργοδότη να καταθέτει κοινωνικό πρόγραμμα για τους απολυμένους (άποψη των εργοδοτικών φορέων).

Από την άλλη πλευρά (εκπρόσωποι εργαζομένων) καταγράφεται η άποψη ότι τυχόν αλλαγή του ισχύοντος καθεστώτος και ιδιαίτερα η άμεση και έμμεση αύξηση του ορίου του ποσοστού περί ομαδικών απολύσεων δημιουργεί αρνητικές προεκτάσεις για το μέλλον της απασχόλησης. Εντούτοις θεωρείται αναγκαία η καθιέρωση ουσιαστικής δέσμευσης των εργοδοτών να καταθέσουν κοινωνικό πρόγραμμα για τους απολυμένους.

9.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόβλημα της ανεργίας είναι αρκετά πολύπλοκο ενώ οι αιτίες της ποικίλουν. Μελετώντας την ελληνική αγορά εργασίας προκύπτει πως το πρόβλημα της ανεργίας οφείλεται κυρίως σε θεσμικούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε πως η τάση των Ελλήνων για ανώτερη εκπαίδευση αλλά και ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προς το δημόσιο τομέα έχει αυξήσει σημαντικά την προσφορά πτυχιούχων χωρίς να βρίσκει ιδιαίτερη ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης. Το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε υψηλά επίπεδα ανεργίας μεταξύ των πτυχιούχων. Άλλοι παράγοντες που συντηρούν την ανεργία είναι η υψηλή προστασία των εργαζομένων και το υψηλό μη μισθολογικό κόστος αφού δυσκολεύουν την πρόσβαση των νεοεισερχομένων στον κόσμο της εργασίας. Επιπλέον, οι

κυβερνητικές πολιτικές και συγκεκριμένα οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης δε φαίνονται ικανές να μειώσουν το ποσοστό της ανεργίας. Τέλος, η εισροή των μεταναστών κατά τα τελευταία χρόνια δεν να έχει σημαντική επίδραση στην ανεργία ενώ ενεργεί μάλλον θετικά στην παραγωγικότητα του αγροτικού τομέα. Όπως προκύπτει λοιπόν από τα παραπάνω το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτικό και επομένως η καταπολέμηση του απαιτεί την ενεργοποίηση μικροοικονομικών πολιτικών σε συνδυασμό φυσικά με άλλους παράγοντες όπως η προσπάθεια προσέλκυσης επενδύσεων σε τομείς με διεθνείς ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Βιβλιογραφία Ελληνική

- Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας – Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας (2002), Πανεπιστήμιο και Αγορά Εργασίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος
- ΕΣΥΕ, (2003), Από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας: στοιχεία για το 2000
- ΕΣΥΕ, (2003), Μορφές και ώρες εργασίας: 2001
- ΙΝΕ - ΓΣΕΕ (2003) Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, μελέτες νο. 50
- ΙΝΕ – ΓΣΕΕ (2001) Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2003, Αθήνα
- Κασσίμης, Χ., Νιτσιάκος, Β., Ζακοπούλου, Ε., Παπαδόπουλος, Α.Γ., (2002) Οι επιπτώσεις της Εγκατάστασης και Απασχόλησης του Ξένου Εργατικού Δυναμικού στην Ελληνική Ύπαιθρο, Πανεπιστήμιο Πατρών - Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Υπουργείο Γεωργίας
- Κατσανέβας, Θ. (1986) Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα, ΟΑΕΔ, Αθήνα 1986
- Κατσανέβας, Θ. (2002) Επαγγέλματα του μέλλοντος και του παρελθόντος, Πατάκης, Αθήνα
- ΚΕΠΕ (2003) Εκπαίδευση και αγορά εργασίας, Μελέτη νο. 50
- ΚΕΠΕ (2003B) Εκπαίδευση και απασχόληση, Οικονομικές εξελίξεις, 3
- Παπαπέτρου Ε. (2003) Μισθολογικές διαφορές μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα, Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 21
- Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (2003), Επετηρίδα Απασχόλησης, Αθήνα
- Σαμπεθαϊ Ι. (2000) Η ελληνική αγορά εργασίας: χαρακτηριστικά, προβλήματα και πολιτικές (με έμφαση στην ευελιξία της αγοράς εργασίας και στην καταπολέμηση της ανεργίας σε συνθήκες μη πληθωριστικής ανάπτυξης), Οικονομικό Δελτίο, τεύχος 16
- Ψαχαρόπουλος, Γ. (2003) Ελληνική παιδεία: μια σύγχρονη τραγωδία, Αθήνα: Σιδέρης